"शिवपुरी विकास र समृद्धिको आधार : शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार"

मध्यमकालीन खर्च संरचना

आ.व. २०८१/८२ देखि २०८४/८५ सम्म

Medium Term Expenditure Framework

F/Y 2024/25 – 2027/028

स्थानीय सरकार

शिवपुरी गाउँपालिका

शेराबगर, नुवाकोट

बागमती प्रदेश, नेपाल

पेश गरिएको दस्तावेज

दस्तावेज	शिवपुरी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन खर्च संरचना
अवधि	आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ देखि २०८४/०८५ सम्म
परामर्शदाता	निरा कल्सटीङ ग्रुप्स प्रा.ली., पुल्चोक ललितपुर।
सम्पन्न मिति	असार २०८२

कृतज्ञता ज्ञापन

चालू आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा यस शिवपुरी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार भएको छ। यस जिम्मेवारीको सहजीकरण कार्यलाइ सफल बनाउन सहयोग पुऱ्याउनु हुने गाउँपालिका अध्यक्ष श्री गोविन्द प्रसाद थपलिया प्रति अत्यन्तै आभारी छौं। उहाँको मार्गदर्शन र अभिरुचिले हामीलाइ यस कार्यमा तिव्रता दिन हौसला मिलेको छ। त्यसैगरी गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष श्री विर बहादुर तामाङ, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री बद्रीनाथ लम्साल, वडाध्यक्ष ज्यूहरु, कार्यपालिका सदस्यहरू, गाउँपालिका कायार्लयका शाखा प्रमुख तथा कर्मचारीहरू लगायत सबैमा परामर्शदाताको तर्फबाट हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौं। त्यसैगरी, यस कार्यमा रचनात्मक सुझाव तथा सहयोग प्रदान गर्नुहुने अन्य सरोकारवालाहरूमा समेत हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछौ।

निरा कन्सल्टीङ ग्रुप्स प्रा.ली.

शुभकामना

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिक विषय क्षेत्रगत मध्यमकालीन तथा दिर्घकालिन विकास योजना वनाई लागु गर्नुपर्नेछ भन्ने विषय उल्लेख गरेको छ। त्यसै गरी अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले स्थानीय सरकारले सार्वजनिक आय व्ययको विवरण प्रस्तुतगर्दा अनिवार्य रुपमा आगामी पहिलो आ.व. को खर्च अनुमान र त्यस पछिका दुई आ.व.को खर्च प्रक्षेपण गरी तिन वर्षको चक्रिय बजेट प्रक्षेपण सहितको मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना तथा विषयगत शाखाले लिएको उद्देश्य र कार्यक्रमको नतिजा हासिल गर्न सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापनको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ। मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई गाउँपालिकाको आवधिक वा रणनीतिक योजना विच तादाम्यता कायम गर्ने, विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता र वित्तिय अनुशासन कायम गर्ने, सार्वजनिक स्रोतको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्ने लगायतका विषयको महत्वपूर्ण औजारको रुपमा लिने गरिन्छ।

नेपालको संविधानले लोक कल्याणकारी राज्यको अवधारणा र समाजवाद उन्मुख आर्थिक प्रणाली मार्फत मुलुकमा सुशासन, विकास र समृद्धि हासिल गर्ने परिकल्पना गरेको छ। संघीय लोकतान्त्रीक शासन व्यवस्थाको माध्यमबाट लोकतन्त्रका आधारभूत मूल्य मान्यत, मानव अधिकारको संरक्षण र सुशासन कायम गर्न "**सुशासन, सामाजिक न्याय र सम्बृद्धि**" को राष्ट्रिय लक्ष्यलाई आत्मसात गर्दै र वागमती प्रदेशले लिएको "**बामती प्रदेशको रुपान्तरणः आर्थिक समृद्धि र समतामूलक समाज**" को दीर्घकालीन सौँचसँग तादात्म्यता हुने गरी शिवपुरी गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सौँच "**शिवपुरीको दीगो विकास र समृद्धिको आधारः शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार**" को सौँचलाई हासिल गराउन मध्यमकालीन खर्च संरचना सहयोगी हुने देखिन्छ।

शिवपुरी गाउँपालिकाको हालको खर्चको प्रक्षेपणलाइ विद्यमान योजना, गाउँपालिकाको सौँच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र प्राथमिकता, गाउँपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र प्रतिवद्धता, दिगो विकास लक्ष्यका सूचकहरु साथै देशमा देखिएको आर्थिक संकुचन लगायतका विषयलाई समेत मध्यनजर राखी यो मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरिएको छ। मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई सरल र यथार्थपरक बनाउन विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचकका आधारमा समष्टिगत मध्यमकालीन लक्ष्य निर्धारण गरी खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षिक अनुमान तथा प्रक्षेपण गर्न सकिने खालका संक्षिप्त तालिका प्रस्तुत गरिएको छ। यद्यपि गाउँपालिकाको तथ्यांकलाई अझ व्यवस्थीत गर्नुपर्ने भएको हुँदा यसमा थप सुधार गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ। यस प्रकार गाउँपालिकाले लिएको लक्ष्य पुरा गर्न र मध्यमकालीन खर्च संरचनाले देखाएका मार्गचित्र अनुसार लक्ष्य हासिल गर्न विकास

कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्दै अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणालीलाई थप सुदृढ गर्दै लैजानु पर्ने आजको आवश्यकता रहेको छ।

अन्तमा यस शिवपुरी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्न उत्साहपूर्वक लागी पर्नुहुने प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, लेखा अधिकृत, प्रशासकीय अधिकृत, योजना अधिकृत, प्राविधिक शाखा लगायत सम्पूर्ण गाउँपालिकाका शाखा प्रमुख तथा कर्मचारीहरुलाई हार्दिक धन्यवाद र बधाई दिन चाहन्छु।

धन्यबाद !

गोविन्द प्रसाद थपलिया
अध्यक्ष

विषय सूची

परिच्छेद एक :

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

मध्यमकालीन खर्च संरचना सरकारको त्रिवर्षीय खर्च योजना हो । सरकारले लिएको प्राथमिकताका क्षेत्रमा श्रोतको सुनिश्चितता गर्दै सार्वजनिक खर्चमा विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता र वित्तीय अनुशासन कायम गर्न यसले मद्दत गर्दछ । मध्यमकालीन खर्च संरचनाले आवधिक विकास योजना र वार्षिक योजना बीचमा तादम्यता कायम गर्दै सार्वजनिक श्रोतको विनियोजन तथा परिचालनलाई प्रभावकारी गराइ योजनाको लक्ष्य हासिल गर्न टेवा पुऱ्याउँछ। यसले आवधिक विकास योजनालाइ वार्षिक बजेट तथा योजनासँग जोडने पुलको रूपमा काम गर्दछ। मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई सार्वजनिक स्रोतको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्ने महत्वपूर्ण औजारका रूपमा लिइने गरिन्छ। मध्यमकालीन खर्च संरचनाले आवधिक विकास योजनाले लिएका उद्देश्य हासिल गर्न खर्चको सुनिश्चितता गरी सहज परिवेश तयार गर्दछ। मध्यमकालीन खर्च संरचनाले आगामी तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा श्रोतको प्रक्षेपण र सोको आधारमा आगामी आर्थिक वर्षको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाको लागि आधार समेत तयार गर्दछ।

मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीको अनिवार्यता तीनवटै तहको सरकारको दायित्व भित्र रहेको छ। नेपालमा दशौं राष्ट्रिय आवधिक योजना पश्चात मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीको अभ्यास राष्ट्रियस्तरबाट शुरु भएको हो। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ मा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले सार्वजनिक आय-व्ययको विवरण प्रस्तुत गर्दा अनिवार्य रूपमा आगामी तीन वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गर्नुपर्नु पर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। स्थानीय तहको योजना एवं मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीमा सहजता, एकरूपता तथा स्तरीयताका लागि नेपाल सरकारले स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ उपलब्ध गराई मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीको विधि, औजार, चरण तथा प्रकृयालाई स्पष्ट पारेको छ। मध्यमकालीन खर्च संरचनाको तयारीमा नेपालको संविधान, सङ्घीय एवम् प्रदेश नीति तथा कानून र आवधिक विकास योजनामा रहेको व्यवस्था एवं सरोकारवालासँगको छलफलको निष्कर्षलाई मुख्य आधारका रूपमा लिइएको छ।

मध्यमकालीन खर्च संरचनालेआवधिक विकास योजनाको आधारमा आगामी तीन वर्षको समष्टिगत आर्थिक खाका, बजेट तथा कार्यक्रमको खाका र नतिजा खाकालाई समाविष्ट गरेको हुन्छ। यसले श्रोतको वस्तुनिष्ठ

आँकलन एवम् प्राथमिकताको क्षेत्रमा मध्यम अवधिको लागि बाँडफाँडको खाका समेत तयार गर्दछ। गत आर्थिक वर्षको वास्तविक स्रोत पूर्वानुमान तथा खर्चको आधारमा आगामी दुई आर्थिक वर्षको लागि बजेट प्रक्षेपण गरिन्छ भने आगामी आर्थिक वर्षमा बजेट कार्यान्वयन पश्चात्प्रगति समीक्षा एवम् बाँकी दुई वर्षको बजेटको आँकलन सहित आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गरिन्छ। यसबाट सिमित श्रोतको बाबजुद प्राथमिकता क्षेत्रमा आवश्यक खर्चको व्यवस्था एवम् परिचालन मार्फत अधिकतम उपलब्धि हासिल गर्न मद्दत पुग्दछ। बजेट तर्जुमा प्रक्रियालाई यथार्थपरक र वस्तुनिष्ठ बनाउन महत्वपूर्ण भूमिका पुऱ्याउनुको साथै बजेटलाई लक्ष्य, नतिजा र उपलब्धिसँग आबद्ध गराउन मध्यमकालीन खर्च संरचनाको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ।

१.२ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको उद्देश्य

गाउँपालिकाको उपलब्ध स्रोत तथा साधन र आवश्यकताका आधारमा सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापनमा विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता र वित्तीय अनुशासन कायम गर्नु मध्यमकालीन खर्च संरचनाको प्रमुख उद्देश्य रहेको छ। यसका विशिष्ट उद्देश्यहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्ः

- मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई दिगो विकासमैत्री बनाई नेपालले ग्रहण गरेका लक्ष्यका सूचकको सन् २०३० सम्ममा हासिल गर्न सहयोग गर्ने।
- आवधिक विकास योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमबीच तादात्म्यता कायम गरी स्रोत-साधनको विनियोजनलाई उपलब्धिमूलक बनाउन बजेट खाका, नतिजा खाका र वित्तीय खाका तयार गर्ने,
- दिगो विकासलाई टेवा पुऱ्याउने आयोजनाहरूलाई प्राथमिकीकरणका आधारमा स्रोतको सुनिश्चितता गर्ने,
- स्थानीय सरकारलाई प्राप्त हुने मध्यम अवधिको आन्तरिक र बाह्य स्रोतको वास्तविक अनुमान गरी बजेट खाका तर्जुमा गर्ने,

१.३ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमाका आधारहरू

यस मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमाका आधारहरूलाई देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छः

- नेपालको संविधान
- दिगो विकासका लक्ष्यको अवस्था र मार्गचित्र (२०१५-२०३०)
- अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८
- सोह्रौ राष्ट्रिय योजना (२०८१/८२ - २०८५/८६)
- बागमती प्रदेशको दोस्रोआवधिक विकास योजना (२०८१/८२ - २०८५/८६)

- ➢ गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, (२०८१/८२ - २०८५/८६
- ➢ गाउँपालकिाको वस्तुगत विवरण।

१.४ मध्यमकालीन खर्च संरचना र दिगो विकास लक्ष्य

दिगो विकास लक्ष्य गरिबीको अन्त्य, समग्र पर्यावरण तथा पृथ्वीको संरक्षण र सबै मानिसको शान्ति एवम् समृद्धि हासिल गर्ने उद्देश्यले संयुक्त राष्ट्र सङ्घको १५ औं साधारण सभाद्वारा विश्वको साझा, दिगो र सुरक्षित भविष्यका लागि ग्रहण गरिएको विश्वव्यापी लक्ष्य हो। यसमा सन् २०३० सम्ममा हासिल गर्नेगरी १७ वटा विश्वव्यापी लक्ष्यहरू, १६९ परिमाणात्मक गन्तव्य र २३२ वटा सूचक निर्धारण गरिएका छन्। यी दिगो विकासका लक्ष्यहरू नेपालका सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारका काम, कर्तव्य अधिकार तथा दायित्वसँग प्रत्यक्ष, परोक्ष रुपमा सम्बन्धित रहेका छन्। नेपालको दीर्घकालीन सौंच **सुशासन, सामाजिक न्याय र सम्बृद्धिसँग** सम्बन्धित राष्ट्रिय ध्येयहरु पनि दिगो विकास लक्ष्यसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित छन्। यसर्थ पनि सबै तहका सरकारहरूले दिगो विकासको लक्ष्य प्राप्तीमा योगदान गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ। यसका अतिरिक्त, यसलाई देशको आवधिक तथा वार्षिक योजनामा समाहित गरी कार्यान्वयन गर्ने प्रतिबद्धता विश्वका अन्य राष्ट्रहरूका साथै नेपालले पनि जाहेर गरेको सन्दर्भमा दिगो विकास लक्ष्यको कार्यान्वयनलाई नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय समुदायमा गरेको प्रतिबद्धताका रुपमा पनि रहेको छ।

दिगो विकास सम्बन्धित राष्ट्रको आर्थिक तथा सामाजिक विकास र वातावरण संरक्षणको एकीकृत अवधारणा भएकोले सदस्य राष्ट्रले दिगो विकास लक्ष्यलाई आन्तरिकीकरण वा स्थानीयकरण गर्नु आवश्यक छ। अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा सहमती भएका विकासका मुद्दामा सरकारको जिम्मेवारी पूरा गर्ने यो एउटा मुख्य माध्यम समेत हो। नेपालले चौधौं योजनादेखि नै दिगो विकास लक्ष्यलाई आन्तरिकीकरण गरिरहेको छ। जसअनुसार आय वृद्धि, गुणस्तरीय मानवीय पूँजी निर्माण र आर्थिक जोखिमको न्यूनीकरण गर्दै वि.सं. २०७९ सम्ममा अति कम विकसित देशबाट विकासशील देशमा स्तरोन्नति गर्ने र वि.सं. २०८७ सम्ममा दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्दै उच्च मध्यम आयस्तर भएको मुलुकमा स्तरोन्नति हुने गरी दीर्घकालीन लक्ष्य लिइएको छ। सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय स्तरमा आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा दिगो विकास लक्ष्यहरूलाई साङ्केतीकरण गरी सम्बन्धित योजनाले दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तीमा पुऱ्याउने योगदानको आँकलन गरी समग्र विकास उपलब्धीलाई दिगो विकासका लक्ष्य प्राप्तीतर्फ उन्मुख गराउने प्रयास हुँदै आएको छ। दिगो विकास लक्ष्यको कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाउन प्रदेश तथा स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ। यसका अलावा, दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयनलाई अझ प्रबलीकरण गर्न दिगो विकास लक्ष्य अनुकूलको स्थानीय आवधिक योजना तर्जुमा, दिगो विकास लक्ष्य अनुरुपको मध्यमकालीन खर्च संरचना, वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा, दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि चालू तथा पूँजीगत खर्चको व्यवस्थापन, दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन र दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि समन्वय, सहकार्य तथा साझेदारीको आवश्यकता रहेको छ।

स्थानीय सरकारहरू नागरिकका समस्या सम्बोधनमा प्रत्यक्ष संलग्न हुने तथा नागरिकहरूसँग प्रत्यक्षरुपमा जोडिएका हुने भएकोले दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तीमा स्थानीय सरकारको भूमिका अझ बढी महत्वपूर्ण रहेको छ। सबैजसो दिगो विकास लक्ष्यहरू स्थानीय सरकारका कार्यजिम्मेवारीभित्र रहेका छन्। दिगो विकास लक्ष्य- १ (शून्य गरिबी), लक्ष्य-२ (भोकमरीको अन्त्य), लक्ष्य-८ मर्यादित काम तथा आर्थिक वृद्धि) र लक्ष्य-१० (असमानताको न्यूनीकरण) सँग जोडिएका छन्। संविधानले स्थानीय तहहरूलाई स्थानीय बजारको व्यवस्थापन, कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, सहकारी जस्ता स्थानीय आर्थिक विकासको जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ। स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको दर्ता तथा नियमनसम्बन्धी र स्थानीय संघ संस्था दर्ता, नियमन र परिचालनको जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ। यसर्थ, स्थानीय सरकारका उक्त जिम्मेवारीहरू दिगो विकास लक्ष्य १, लक्ष्य २, लक्ष्य ८ र लक्ष्य १० सँग सम्बन्धित छन्। स्थानीय सरकारको अर्को महत्वपूर्ण कार्यक्षेत्र सामाजिक विकासको क्षेत्रमा स्थानीय तहको क्षेत्राधिकारभित्र चारवटा प्रमुख क्षेत्र पर्दछन्। यसमा आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा, खानेपानी तथा सरसफाई, लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता पक्षहरू रहेका छन्।

उपर्युक्त पृष्ठभूमिमा शिवपुरी गाउँपालिकाको यस मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई पनि दिगो विकास लक्ष्यमैत्री बनाउन जरुरी देखिएको छ।

१.५ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया

सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले तयार गरेको स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ (परिमार्जित) र स्थानीय तहको दिगो विकास लक्ष्यमैत्री मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्न सहयोगी श्रोतपुस्तिका, २०७९ लाई आधार मानी यो मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरिएको छ। यसको विधि तथा प्रकृयालाई निम्न बमोजिमका उप-शिर्षकहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ :

१.५.१ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको तयारी तथा प्रारम्भीक छलफल

गाउँपालिकाको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीमा सहयोग एवम् सहजीकरणलाई सार्थक र प्रभावकारी तुल्याउने उद्देश्यले मिति २०८२ साल जेठ २० गते १ दिने अभिमूखीकरण कार्यक्रम तथा शाखागत छलफल कार्यशालाको आयोजना गरिएको थियो। उक्त अभिमूखीकरण कार्यशालामा अध्यक्षता गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्री गोविन्द प्रसाद थपलियाले गर्नुभएको थियो भने कार्यक्रम सञ्चालन प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत श्री बद्रीनाथ लम्सालले गर्नु भएको थियो। सो कार्यक्रममा मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा, तयारी प्रक्रिया, ढाँचा एवं औजारहरूको सम्बन्धमा गाउँपालिकाका निर्वाचित प्रतिनिधि एवं शाखा प्रमुखहरूबीच समान धारणा तय गरिएको थियो। सो अभिमूखीकरण कार्यक्रममा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका लागि गर्नुपर्ने कार्य, समय सीमा, भूमिका एवं जिम्मेवारी सम्बन्धमा सहजीकरण टोलीका सदस्यहरू माझ छलफल गरी समान बुझाई कायम गरिएको थियो।

१.५.२ नीतिगत, कानूनी दस्तावेज एवं उपयोगी सन्दर्भ सामग्री संकलन तथा अध्ययन सन्दर्भ सामग्रीको समीक्षाका लागि सङ्घीय, प्रदेश एवम् स्थानीय तहका योजना सहित उपयोगी नीति, कानून, दिग्दर्शन र कार्यविधि लगायतका अन्य सान्दर्भिक दस्तावेज संकलन एवं अध्ययन गरियो। मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका सन्दर्भमा अध्ययन एवं विश्लेषण गरिएका प्रमुख सन्दर्भ सामग्रीहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्ः

(क) अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

(ख) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

(ग) आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ तथा नियमावली, २०७७

(घ) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको वित्तीय हस्तान्तरण

(ङ) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारको आर्थिक ऐनहरू

(च) नेपाल सरकारको क्षेत्रगत नीति, कानून, मार्गदर्शन र मापदण्ड

(छ) स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ (परिमार्जित)

(ज) स्थानीय सरकारको बजेट तथा योजना तर्जुमा हाते किताब, २०७७

(झ) सोह्रौ राष्ट्रिय योजना, वागमती प्रदेश सरकारको दोस्रो आवधिक विकास योजना

(ट) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम (आ.व.२०८१/८२)

(ढ) गाउँपालिकाको आवधिक गाउँ विकास योजना, २०८१

(थ) गाउँपालिकाको विगत आ.व. का वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमहरू

१.५.३ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको ढांचा, औजार र कार्ययोजना तयारी

शिवपुरी गाउँकार्यपालिकाको आयोजनामा सम्पन्न उक्त छलफलमा स्थानीय तहको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीसम्बन्धी दिग्दर्शनमा उल्लेखित विधि, औजार एवं कार्ययोजना सम्बन्धमा प्रस्तुति र छलफल गरी समान बुझाई कायम गरिएको थियो। यस छलफलमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, कार्यपालिका सदस्य र विभिन्न शाखाका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरूको सहभागिता रहेको थियो। सो कार्यशालामा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीको अवधारणा, दिग्दर्शन, विधि, औजार, संस्थागत व्यवस्था र कार्यसूचीलाई प्रस्तुति र छलफल गरियो। विषयगत समिति तथा शाखासँग आवधिक विकास योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमको उपलब्धि समीक्षाका लागि परामर्श तथा छलफल गरियो। यस परामर्शबाट प्रमुख उपलब्धि, चालू आयोजना, सालबसाली कार्यक्रम तथा आयोजना, विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार भएका आयोजना, सम्भाव्यता अध्ययन र लागत अनुमान विवरण तयार गरियो। सो छलफलबाट विषय क्षेत्रगत योजनाको सूची तयार र हरेक आयोजनाको सम्बन्धित उप-क्षेत्रगत रूपमा श्रोत आवश्यकता निर्धारण गरियो।

यसैक्रममा क्षेत्रगत योजना तर्जुमा विषयगत क्षेत्र मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका लागि विषय क्षेत्रगत योजना तर्जुमा गरियो । सो खाका उपर छलफल गरी विषयगत रूपमा प्राथमिकताक्रम, दिगो विकास लक्ष्य तथा जलवायु सङ्केतका आधारमा कार्यक्रम तथा आयोजना तथा उप-क्षेत्रको साङ्केतीकरण समेत गरियो । परामर्शदाताको सहयोग तथा सहजीकरण बाट बजेट सीमा तथा मार्गदर्शनका आधारमा उप-क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयारी गरियो । विषयगत योजना तर्जुमा कार्यशालाको निष्कर्षको आधारमा उप-क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदालाई तयार गरियो । विषयगत रूपमा तयार भएको मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई एकीकृत गरी निर्धारित ढाँचामा मस्यौदा दस्तावेज तयार गरियो । मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यदल र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिसँग परामर्श गरी परामर्शदाताको सहयोगमा मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा दस्तावेज तयार गरियो ।

१.५.४ सुझाव संकलन तथा अन्तिम दस्तवेज तयारी चरण

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा दस्तावेजलाई मिति २०८२ जेठ २० देखि २५ गतेसम्म गाउँपालिका स्तरमा सरोकारवालाहरू माझ प्रस्तुत गरी सुझाव संकलन गरियो । उक्त कार्यक्रममा कार्यपालिका तथा विषयगत समितिका पदाधिकारीहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, विषयगत शाखाका प्रमुख र स्थानीय विकासका सरोकारवालाहरूको सहभागिता रहेको थियो । मस्यौदा दस्तावेजलाई प्रस्तुत गरी कार्यक्रम तथा आयोजना, प्राथमिकता, स्रोत विनियोजन तथा साङ्केतीकरण समेत मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा दस्तावेजमा सुझाव तथा पृष्ठपोषण प्राप्त गरियो । उपरोक्त मस्यौदा दस्तावेजमा प्राप्त सुझाव तथा पृष्ठपोषणलाई यथोचित सम्बोधन गरी अन्तिम दस्तावेज तयार गरियो । यस क्रममा आवश्यक सूचनालाई शाखाहरूसँगको समन्वयमा अद्यावधिक गरिएको छ ।

परिच्छेद दुई :

मध्यकालिन खर्च संरचना

नेपालमा दशौं राष्ट्रिय योजनादेखि नै केन्द्रीय तहमा मध्यमकालीन खर्च संरचनाको तर्जुमा र कार्यान्वयनको अभ्यास थालनी गरिएको हो । वर्तमान सङ्घीय संरचनाको अभ्यास सुरु भए पश्चात अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ लगायतका सङ्घीय कानूनले मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीलाई अनिवार्य गरेको छ। तीनवटै तहका सरकारले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा बजेट खर्च अनुमान सहित आगामी दुई आर्थिक वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण समेटिएको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ। जसअनुसार चालू खर्च, पूँजीगत खर्च र वित्तीय व्यवस्थाका लागि आवश्यक पर्ने रकम समेत खुलाउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। गाउँपालिकाले तय गरेका दीर्घकालीन सोंच सहितको प्रथम तथा दोस्रो आवधिक गाउँ विकास योजना अनुसार प्राथमिकताका क्षेत्रमा साधन स्रोतको विनियोजन सहित वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचना आवश्यक रहेको छ।

आर्थिक वर्ष (२०८१/८२-२०८३/८४) का लागि तुर्जमा गरिएको मध्यमकालीन खर्च संरचनाले उपरोक्त योजनाहरूको सोँच, उद्देश्य, रणनीति र प्राथमिकता, प्रतिवद्धता, विगत आर्थिक वर्षका वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र दिगो विकास लक्ष्यको मार्गचित्रलाई मुख्य आधारका रूपमा लिइएको छ। यस मध्यमकालीन खर्च संरचनाले गाउँ विकासमा तुलनात्मक लाभका विषय, प्राथमिकता र विकास कार्यक्रमलाई समेट्ने प्रयास गरिएको छ।

२.१ शिवपुरी गाउँपालिकाको विकासका अवसर तथा चूनौतिहरू

शिवपुरी गाउँपालिकामा क्रमिक रुपमा विकासका आयामहरु थपिदै जानुका साथै आर्थिक विकासमा पनि स्थानीय सम्भावना र स्रोत केन्द्रित भई प्रगति तर्फ उन्मुख भइरहेको देखिन्छ। यस गाउँपालिकाको प्राकृतिक, भौगोलिक, पर्यावरणीय, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विविधता तथा काठमाडौंसँगको निकटताले छुटटै किसिमको अवसरहरू सिर्जना गरेको छ। खास गरी गाउँपालिकाको विभिन्न स्थलमा भएका धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलले गाउँपालिकामा विभिन्न आर्थिक अवसरहरु श्रृजना गरिरहेको देखिन्छ।

विद्यमान विकासको प्रवृति अनुरूप दिगो विकास लक्ष्य, सोह्रौ राष्ट्रिय योजना, दोस्रो प्रादेशिक योजना र स्थानीय आवधिक विकास योजनाको उद्देश्य हासिल गर्नु प्रमुख चुनौतिका रूपमा रहेको छ। उत्पादन, रोजगारी र आयमा समन्यायिक वृद्धि, नागरिकको जीवनस्तरमा गुणात्मक सुधार, गरिबी न्यूनीकरण गरी मर्यादित

जीवनयापनको वातावरण सिर्जना गर्नु प्रमुख चूनौतिहरू हुन् । यसका साथै विश्वव्यापी रूपमा फैलिएको कोभिड १९ महामारीको प्रभाव, विश्वव्यापी रूपमा देखा परेको उच्चस्तरको मूल्य वृद्धि र वातावरणीय ह्रास तथा जलवायु परिवर्तनको कारण सिर्जित विपद्को बढ्दो जोखिम लक्ष्य प्राप्तिका अवरोधका रूपमा देखिएका छन् ।

विकास योजनामा बढ्दो विकास लागत, बढ्दो प्रशासनीक एवं चालू खर्च एवं नागरिकको बढ्दो माग एवं आवश्यकताका साथ साथै जलवायुजन्य परिवर्तन र यसले सिर्जना गरेको आर्थिक तथा सामाजिक प्रभावले विकासको प्रतिफल हासिल गर्न कठिनाइ उत्पन्न गरेको छ । व्यवस्थित गाउँविकास, सुबिधायुक्त र सुरक्षित बसोबास, स्वच्छ खानेपानी तथा उर्जाको उपलब्धता, सरसफाइ सुबिधा र सूचना प्रविधि, गुणस्तरीय पर्यटन तथा वनजन्य उद्यमको विविधीकरण गरी उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धिका साथै उत्पादनशील रोजगारीमा अभिवृद्धि र जनसाङ्ख्यिक लाभको उपयोगमा विशेष ध्यान दिनुपर्ने चूनौति गाउँपालिकामा रहेको छ । सीप विकास, प्राकृतिक श्रोतहरूको दिगो परिचालन, सुदृढ बजारीकरण प्रणाली, स्वरोजगारीका अवसरको सिर्जना र दिगो पूर्वाधार निर्माणलाई विशेष ध्यान दिनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । स्थानीय सरकारमा उपलब्ध सार्वजनिक खर्चको कुशल, समन्यायिक र नतिजामूलक व्यवस्थापन गरी विनियोजन दक्षता, कार्यान्वयनमा कुशलता र प्रभावकारी वित्तीय अनुशासन कायम गर्नु थप चूनौतिपूर्ण रहेको छ । वित्तीय सङ्घीयतको मर्म अनुरूप स्थानीय तहको जिम्मेवारी पुरा गर्न साधन स्रोतको अनुमान, प्राथमिकताका क्षेत्रमा लगानी, मानव संसाधन र संस्थागत क्षमता अभिवृद्धिका कार्य यथोचित रूपमा अगाडी बढाउनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ ।

२.२ सोाच, उद्देश्य तथा रणनीति

मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीमा गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सौँच, आवधिक विकास योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमलाई प्रमुख आधारको रूपमा लिइएको छ । गाउँ विकासको सौँच, लक्ष्य उद्देश्य तथा रणनीति देहाय बमोजिमका उप-शिर्षकहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ :

२.२.१ दीर्घकालिन सौँच

नेपाल सरकारले लिएको "**सुशासन, सामाजिक न्याय र सम्बृद्धि**" को राष्ट्रिय आकांक्षा र वागमती प्रदेश सरकारले लिएको "**बामती प्रदेशको रुपान्तरणः आर्थिक समृद्धि र समतामूलक समाज**" को दीर्घकालीन सौँच सहित समाजवाद उन्मूख अर्थतन्त्रलाई आत्मसात गर्दै शिवपुरी गाउँपालिकाले लिएको "**शिवपुरीको दीगो विकास र समृद्धिको आधार शिक्षा, कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार**" को दीर्घकालीन सौँच पूरा गर्ने दिशातर्फ उन्मुख रहेको छ ।

२.२.२ गाउँ विकासको लक्ष्य

गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, वातावरण, संस्थागत सेवा प्रवाह, वित्तीय व्यवस्थापन र सुशासनमा अभिवृद्धि गरी गाउँबासीको जीवन स्तरमा सुधार आएको हुनेछ ।

२.२.३ गाउँ विकासको उद्देश्य

गाउँपालिकाको समष्टिगत विकासका लागि **हरित, विकसित र समृद्ध शिवपुरीको आधार तयार हुने** मुख्य लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ। साथै यसबाट निर्धारित विकास लक्ष्य प्राप्त गर्न देहाय अनुसारको उद्देश्य निर्धारण गरेको छ :

१. उत्पादन, रोजगारी र आयमा दीगो वृद्धि भएको हुनेछ।

२. स्वस्थ, आत्मनिर्भर र सुसंस्कृत मानव संशाधनको विकास भएको हुनेछ।

३. गुणस्तरीय तथा दीगो भौतिक पूर्वाधारको विकास भएको हुनेछ।

४. वन, जैविक विविधता, जमीन र जलश्रोतको दिगो उपयोग भएको हुनेछ।

५. सेवा प्रवाह, विकास व्यवस्थापन र जवाफदेहिताको स्तरमा बृद्धि भएको हुनेछ।

२.३ मध्यमकालीन आर्थिक खाका

दिगो विकास लक्ष्य, सोह्रौ राष्ट्रिय योजना, बागमती प्रदेशको दोस्रो आवधिक योजना र शिवपुरी गाउँपालिकाको आवधिक गाउँ विकास योजनाले लिएको समष्टिगत तथा विषयगत अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न सहयोग पुग्नेगरी आगामी तीन आर्थिक वर्षको समष्टिगत नतिजा खाका निर्माण गरिएको छ। सो खाका विगत आर्थिक वर्षहरूको उपलब्धि र चालू आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को अनुमानित उपलब्धिको आधारमा आगामी तीन आ.व. २०८२/०८३ देखि २०८४/०८५ को लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ। नतिजा खाकाको दोश्रो र तेश्रो वर्षको लक्ष्य समेत वर्तमान आवधिक विकास योजना र विगत वर्षहरूको अनुमानित उपलब्धिको आधारमा निर्धारण गरिएको छ। मध्यमकालीन समष्टिगत नतिजा खाका तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २.१ : समष्टिगत आर्थिक खाका तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

नतिजा	सूचक	हालको अवस्था (२०८० /०८१)	परिमाणात्मक लक्ष्य (२०८६/ ०८७)	पुष्ट्याइँका आधार	पूर्वानुमान
लक्ष: गाउँबासीको जीवनस्तमा दीगो र गुणात्मक सुधार आएको हुनेछ।	मानव विकास सुचाकाङ्क (बागमती प्रदेश)	०।६६१	०।६७८	प्रदेश तथा संघीय सरकारका प्रतिवेदन, गा.पा.वस्तुगत विवरण	स्रोत र साधनको उचित प्रयोग भएको हुने।
	प्रतिव्यक्ति कुल ग्राहस्थ उत्पादन आय (बागमती प्रदेश)	२४८४	३०००		
	अपेक्षित आयु (बागमती प्रदेश)	७२।४	७३।९		
	५ वर्ष माथिका साक्षरता दर	६१।३१	८०		

नतिजा	सूचक	हालको अवस्था (२०८० /०८१)	परिमाणात्मक लक्ष्य (२०८६/ ०८७)	पुष्ट्याइँका आधार	पूर्वानुमान
उद्देश्यः गाउँवासीको आर्थिक तथा सामाजिक अवस्थामा सुधार आएको हुनेछ।	आधारभूत तहको खुद भर्नादर (५)	९६	१००		
	मातृ मृत्युदर प्रतिलाख (राष्ट्रिय तहको आधारमा)	९८	७०		
	बाल मृत्युदर प्रतिहजार (राष्ट्रिय तहको आधारमा)		०		
	आधार भूत तहको खानेपानी सुविधा पुगेको जनसंख्या प्रतिशत	९६।३	१००		
	सफा उर्जाको पहुँच भएको जनसंख्या प्रतिशत	९९	१००		
	कालोपत्रे सडकले जोडिएका वडा केन्द्रहरु	५	८		
	आधा घण्टा भित्र सार्वजनिक यातायातको पहुँचको भएको जनसंख्या प्रतिशत		९०		
	अतिगरिब जनसंख्या (५) गरिब जनसंख्या (५) मध्यम (५)	२५।८ ३२।५ ३१।४	१२।५ १५ ५०		

२.४ मध्यमकालीन बजेट खाका

त्रिवर्षीय बजेट खाका तर्जुमा गर्दा दिगो विकास लक्ष्यको मार्गीचित्र सहित आवधिक विकास योजनाको सोँच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र प्राथमिकता सहित वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, क्रमागत तथा विस्तृत अध्ययन भएका आयोजना तथा कार्यक्रम, स्थानीय प्राथमिकता, विनियोजन कुशलता, पूर्वानुमान योग्यता र वित्तीय सुशासनलाई महत्व दिइएको छ। यस मध्यमकालीन खर्च संरचनाले दिगो विकास लक्ष्यको आन्तरिकीकरणमा सघाउ पुर्‍याउँदै वित्तीय सङ्घीयताको कार्यान्वयन, स्थानीय आर्थिक स्थायित्व र रोजगारी, तीब्र सामाजिक तथा आर्थिक विकास र सन्तुलित विकासका लागि विकास आयोजना र कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनलाई जोड दिएको छ। गाउँ गौरवका आयोजना, चालू तथा विस्तृत अध्ययन भएका, तुलनात्मक लाभका आयोजना

र कार्यक्रमका लागि आवश्यक रकम सुनिश्चित (Earmark) हुने गरी बजेट सीमा र सोको आधारमा विषयगत बजेट खाका तर्जुमा गरिएको छ। क्रमागत कार्यक्रम, आयोजना कार्यान्वयनको अवस्था र आगामी कार्यान्वयन योजनाको आधारमा खर्च गर्न सक्ने क्षमता तथा स्रोतको आवश्यकता एवम् उपलब्धतालाई विशेष ध्यान दिइएको छ। मध्यमकालीन स्रोत पूर्वानुमान गर्दा आन्तरिक आय तथा राजस्व परिचालनको विगत प्रवृत्ति, वर्तमानको वस्तुगत अवस्था र आगामी वर्षहरूमा पर्न सक्ने असर तथा प्रभाव, स्रोतको आवश्यकता लगायतका पक्षहरूलाई ध्यान दिइएको छ। त्रिवर्षीय खर्चको अनुमान र स्रोतको बाँडफाँड सहितको विषगत शाखा, उपशाखाहरुलाई प्रदान गरिएको बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन अनुसूची २ मा प्रस्तुत छ।

चालू आर्थिक वर्षमा कुल बजेट करिब ५६ करोड ७९ लाख ३५ हजार रहेकोमा आगामी ३ वर्षमा सामान्य बृद्धि हुन सक्ने गरी प्रक्षेपण गरिएको छ। यसक्रममा कुल बजेट अन्तर्गत आन्तरिक राजश्वको हिस्सा गत आ.व. २०८०।०८१ मा १.५ प्रतिशत रहेकोमा चालू वर्षमा ७ प्रतिशतको हाराहारी रहेकोमा आगामी ३ वर्ष मा पनि करिब ७ प्रतिशतको दरले बढोत्तरी हुने देखिएको छ।

तालिका २.३ : गाउँपालिकाको त्रिवर्षीय आय प्रक्षेपण (रकम रु. हजारमा)

राजश्व शीर्षक	यथार्थ	अनुमान	प्रक्षेपण		
	०८०/०८१	०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०८४	०८४/०८५
संघीय शसर्त अनुदान	२५,१०,००	२५१४००	२५८९४२	२६६७१०।२६	२७७३७८।६७
प्रदेश शसर्त अनुदान	२६९५८	३२३६५	३३३३५।९५	३४३३६।०२	३५७०९।४६
संघीय विशेष अनुदान	६५,००	६५००	६६९५	६८९५।८५	७१७१।६८
प्रदेश विशेष अनुदान	९७,००	८०००	८२४०	८४८७।२	८८२६।६८
संघीय समपुरक अनुदान	५०००	-	०	०	०
प्रदेश समपुरक अनुदान	२४७५०	२७०००	२७८१०	२८६४४।३	२९७९०।०७
संघीय समानीकरण अनुदान	८,६७,००	८४९००	८७४४७	९००७०।४१	९३६७३।२२
प्रदेश समानीकरण अनुदान	८०,८५	७८५९	८०९४।७७	८३३७।६१३१	८६७१।११
संघीय राजश्व बाँडफाँड प्राप्त	७८५९९.१	८३४००	८५९०२	८८४७९।०६	९२०१८।२२

राजश्व शीर्षक	यथार्थ	अनुमान	प्रक्षेपण		
	०८०/०८१	०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०८४	०८४/०८५
प्रदेश राजश्व बाँडफाँड प्राप्त	२५१२४.१४६	२४५४५.०५	२५२८१।४०१५	२६०३९।८४३५५	२७०८१।४३
आ.व. ०७९/०८० बाट हुने अल्या	५७१४१.१९५	-	०	०	०
आन्तरिक राजश्व रकम	८८,९६.६२७	४१९६५.९५	४३२२४।९२८५	४४५२१।६७	४६३०२।५४
जम्मा	५८,८४,५४.०६८ (८५.०६)	५६७९३५	५८४९७३।०५	६०२५२२।२४	६२६६२३।१३
कुल आयमा आन्तरिक आयको योगदान (प्रतिशत)	५००५३९.०३ (यथार्थ)	७।३८	७।३८	७।३८	७।३८

माथिको तालिकामा गाउँपालिकाको कुल राजश्व, आय र खर्चका सिमालाई लेखाजोखा गर्दा अघिल्लो आर्थिक वर्षमा खर्च हुन नसकेर बचत रहेको रकम (अ.ल्या.) लाई गणना गरिएको छैन । यद्यपि यस गाउँपालिकामा हरेक आर्थिक वर्षमा खर्च हुन नसकेर बचत रहने गरेको तथ्यांकले देखाउँछ। १७६०१५.०९

तसर्थ आगामी तीन वर्षको अवधिमा कुल बजेट रु. २ अर्ब ३८ करोड २० लाख ५३ हजार (प्रचलित मूल्यमा) रहने प्रक्षेपण गरिएको छ । त्यसैगरी स्रोत परिचालन तर्फ आन्तरिक आयबाट रु. १७ करोड ६० लाख १५ हजार प्राप्त हुनेप्रक्षेपण गरिएको छ। यस सम्बन्धी विवरण तालिका २.३ मा उल्लेख गरिएकोछ।

२.५ विषय क्षेत्रगत बाडफाँड

विषय क्षेत्रगत आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट, खर्चको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट र साङ्केतीकरण सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची २.५ मा प्रस्तुत गरिएको छ। कार्यक्रम र आयोजनाहरुलाई बजेटको सीमा टुंगो गर्ने प्रयोजनका लागि यो प्रक्षेपण तयार पारिएको हो । प्रक्षेपण मुलत ०८१।०८२ को अनुमानको आधारमा तयार गरिएको छ। यसले विषयगत रूपमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको खर्च अनुमान तथा प्रक्षेपण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २.५ : आगामी तीन आ.व. को विषय उप क्षेत्रगत खर्चको बाँडफाँडको प्रक्षेपण

क्र.सं.	विषय क्षेत्र	०८२/०८३	०८३/०८४	०८४/०८५
१	आर्थिक विकास क्षेत्र	१८३५०	१८६५०	१७७५०
१.१	कृषि विकास	११३०५	११५०५	१०८५५
१.२	पशुपंक्षि विकास	७०४५	७१४५	६८९५
१.३	उद्योग वाणिज्य तथा पर्यटन	९५००	२३५००	२८०००
१.४	बैंक तथा वित्तीय संस्था	३८००	३४००	३४००
२	सामाजिक विकास क्षेत्र	३३८०१	६५४१९	७३१६९
२.१	शिक्षा	१८२७५	२०९७५	१९४७५
२.२	युवा तथा खेलकुद	२८००	१५३००	१५३००
२.३	स्वास्थ्य तथा सरसफाई	४७९६	२०३१४	२९४१४
२.४	महिला बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक	७९३०	८८३०	८९८०
३	पूर्वाधार विकास	१२९०००	१३०७५०	१२९७५०
४	वन तथा वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	३६८१५	४०८१५	३३३१५
४.१	वन विकास	९८५०	९८५०	९८५०
४.२	विपद् व्यवस्थापन	२६९६५	३०९६५	२३४६५
५	संस्थागत विकास तथा सुशासन	१०१००	१४६००	९६००
६	पालिका गौरवका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु	७२५००	७२५००	४७५००
	कृषि कार्यक्रम बजेट जम्मा	३१३८६६	३६९६३४	३४२४८४

परिच्छेद तीन :

विषयगत कार्यक्रम र आयोजना प्रक्षेपण

यस गाउँपालिकाले आगामी ३ वर्षमा गर्ने बजेट खर्चको शिर्षकगत अनुमान तथा प्रक्षेपणले सार्वजनिक खर्चलाई व्यवस्थित गर्न र वित्तिय अनुशासन कायम गर्न सघाउँछ। यसप्रकार गाउँपालिकाको ५ वटा मुख्य विषयक्षेत्रमा बाँडेर नतिजा सूचक र मध्यमकालीन लक्ष्य निर्धारण सहित शिर्षकगत खर्चको प्रक्षेपण गरिएको छ।

३.१ आर्थिक विकास क्षेत्र

३.१.१ कृषि विकास

यस गाउँपालिकामा खाद्यान्न तथा मौसमी र बेमौसमी तरकारी, फूल र आलु मार्फत यहाँका कृषकहरू प्रशस्त मात्रामा आयआर्जन गर्न सफल भएका छन्। कच्चा पदार्थ उत्पादन मात्रमा भर नपरी उत्पादन विविधिकरणमा समेत यो गाउँपालिका अग्रणी स्थानमा रहेको छ। यसैगरी फलफूलखेतीको परम्परागत उत्पादनको अभ्यास पनि निरन्तर रहेको छ। सडक यातायातको सहज पहुँचका कारण बजारीकरणमा सहजता रहेको छ। कृषिजन्य लघु तथा साना उद्यमहरू समेत विस्तार हुँदै गएको पाइन्छ।

तालिका ३.१ : कृषि विकास क्षेत्रको नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

विषगत उद्देश्य	सूचक	(२०८१/०८२) को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८४/०८५
कृषिजन्य वस्तुको उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि भएको हुनेछ।	तरकारी बाली (हे.)	४०	५०	६०	७०
	थप क्षेत्रफल (हे.)	४०	१०	१०	१०
	थप उत्पादन (मेट)	२२५	६०	६०	६०
	उत्पादकत्व मेट/हे	५।६	५।७	५।७५	५।७८

विषगत उद्देश्य	सूचक	(२०८१/०८२) को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८४/०८५
अन्न बाली					
धान	थप क्षेत्रफल हे	४०००	४०५०	४१००	४१५०
	थप उत्पादन(मेट)	१५२००	१५४००	१५६००	१५८००
	उत्पादकत्व मेट/हे	३।८	३।८०१	३।८०४	३।८०५
मकै	थप क्षेत्रफल	१२००	१३००	१४००	१५००
	थप उत्पादन(मेट)	२५२०	२६३०	२९४०	३३००
	उत्पादकत्व मेट/हे	२।१	२।१	२।१	२।२
गहुँ	थप क्षेत्रफल हे	१४००	१४५०	१५००	१५५०
	थप उत्पादन(मेट)	४३५०	४४९५	४८००	४९६०
	उत्पादकत्व मेट/हे	३।१	३।१	३।२	३।२
फलफूल	थप क्षेत्रफल(रोपनी)	१००	१२५	१५०	१७५
	थप उत्पादन(मेट)	४००	५००	६१५	७१७
	उत्पादकत्व मेट/हे	४।०	४।०	४।१	४।१
प्रतिफलहरु					
किसानहरूले समयमा गुणस्तरीय मल, बीउ सुपथ मूल्यमा सहज तरिकाले प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	उन्नत बीउ खरिद गर्न समयमै अनुदान प्राप्त गर्ने किसान परिवार प्रतिशत	४०	५०	६०	७०
	कृषि मल बिक्री डिपो भएका वडा संख्या	८	८	८	८
	एग्रो भेट भएका वडा संख्या	४	५	६	७
किसानहरूलाई आवश्यक पर्ने प्राविधिक सेवाको पहुँच र गुणस्तरमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका कृषि प्राविधिक जनशक्ति संख्या	६	७	८	८
	नपामा कृषि प्राविधिक संख्या	६	७	८	८
	वडामा भएका जेटिए संख्या	५	७	८	८
	अगुवा कृषकहरूको कुल संख्या	४१	५०	६०	७५
	माटो परीक्षण प्रयोगशाला संख्या	१	१	१	१

विषगत उद्देश्य	सूचक	(२०८१/ ०८२) को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२ /०८३	२०८३ /०८४	२०८४ /०८५
किसानहरूमा कृषिसम्बन्धी ज्ञान, सीप, र प्रविधिको प्रयोगमा वृद्धि भएको हुनेछ।	कृषि बीमा गर्ने कृषक प्रतिशत	६	१०	२०	३०
	कृषि एप्स वा अन्य सूचना प्रविधि प्रयोग गर्ने कृषकको प्रतिशत	०।२	०।५	२	५
	व्यवसायिक कृषिमा आवद्ध कृषकको प्रतिशत	२०	३०	४०	५०
	कृषि तालिम प्राप्त कृषकको संख्या (वार्षिक)	५००	६००	६५०	७००
	कृषी सहकारी संख्या	२०	२०	२०	२५
	कृषि अवलोकन भ्रमण गर्ने कृषकको वार्षिक संख्या	२५	५०	१००	१५०
सिंचित जमिनको क्षेत्रफलमा वृद्धि भएको हुनेछ।	खेतीयोग्य जमिनमध्ये सिंचित सुविधा पुगेको जमिनको प्रतिशत	४०	४५	५०	६०
	वर्षात्को समयमा मात्र सिंचित हुने जमिनको प्रतिशत	६०	५५	५०	४०
	वैकल्पिक सिंचाइ प्रविधि (थोपा सिंचाइ आदि) प्रयोग गर्ने कृषक संख्या	२०५	४००	४५०	६००
अर्गानिक खेतीको प्रवर्द्धन भएको हुनेछ।	जैविक मल तथा जैविक विषादी मात्र प्रयोग गरी खेती गरिने जमिनको क्षेत्रफल (हे.)	६५	७०	१००	१५०
	अर्गानिक कृषिमा आवद्ध कृषक संख्या	१५५	३००	३२५	५००
कृषि उपजको लागि बजार विस्तार भएको हुनेछ।	सञ्चालनमा आएका कृषि उपज संकलन केन्द्र संख्या	५	८	१०	१५

विषगत उद्देश्य	सूचक	(२०८१/०८२) को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८४/०८५
	कोल्ड स्टोरेज संख्या	१	१	१	१
	वार्षिकरुपमा सञ्चालन हुने कृषि मेला वार्षिक संख्या	४	५	८	८
	गाउँपालिकाबाट निर्यात भएको कृषि उपज परिमाण (मे.टन)	२७५	४००	५००	५५०
	गाउँपालिकाभित्र संचालित हाट बजार	-	१	१	२
	कृषि बजार संख्या	-	१	१	१
खाद्य सुरक्षामा सुधार भएको हुनेछ	आफ्नो कृषि उत्पादनले बाह्रै महिना खान पुग्ने घरपरिवार प्रतिशत	६०	६५	७०	६२
	गाउँपालिकास्तरमा बचत खाद्यान्न परिमाण (वार्षिक, मे.टन)	४००	४९०	५१०	५५०

तालिका ३.३ : कृषि विकास क्षेत्रको त्रिवर्षिय बजेट खाका

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख क्रियाकलाप	मध्यमकालीन बजेट खाका			कुल लागत रु हजारमा
		१	२	३	
१	कृषि उपज संकलन केन्द्र स्थापना	३००	३००	३००	
२	गाउँपालिका स्तरी अगुवा तथा व्यवशायिक कृषक तालिम	३००	३००	३००	
३	कुलो मर्मत	१५००	१५००	१५००	
४	कृषक भ्रमण आयोजना	२०००	२०००	२०००	
५	कृषकहरूको लागि स्थलगत तालिम	२५०	२५०	२५०	
६	कृषि प्राविधिकहरूको तालिम	५०	५०	५०	
७	माटो परीक्षण शिविर	५००	५००	५००	
८	मिनी ल्याब स्थापना	०	७००	०	
९	भकारो सुधार कार्यक्रम	२२५०	२२५०	२२५०	
१०	कृषि मेला आयोजना	३५०	३५०	४००	

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख क्रियाकलाप	मध्यमकालीन बजेट खाका			कुल लागत रु हजारमा
		१	२	३	
१२	भर्मिङ मल उत्पादन, प्याकेजिङ्ग तथा बजारीकरण	२५०	२५०	२५०	
१३	प्लाष्टिक टनेल	१८०	१८०	१८०	
१४	फलफूल बँगैचा विस्तार	३७५	३७५	३७५	
१५	मिनी पावर ट्रिलर वितरण	४५०	४५०	४५०	
१६	अगार्निक खेती प्रवर्द्धन तालिम	१००	१००	१००	
१७	एग्रोभेटहरुको लागि विषादी सम्बन्धी तालिम	५०	५०	५०	
१८	सिँचाइका लागि पोखरी निर्माण	५००	५००	५००	
१९	थोपा सिँचाइ कार्यक्रम	५००	५००	५००	
२०	कृषक समूहहरु निर्माण एवं प्रवर्द्धन कार्यक्रम	३००	३००	३००	
२१	आई पि एम पाठशाला शिक्षा सञ्चालन	१००	१००	१००	
२२	फलफूल नर्सरी स्थापना र संचालन	१०००	५००	५००	
	जम्मा	११३०५	११५०५	१०८५५	

३.१.२ पशुपंक्षि विकास

शिवपुरी गाउँपालिकामा पशु पंक्षी विकासको प्रयाप्त सम्भावना देखिन्छ। काठमाडौ उपत्यकासँग जोडिएको गाउँपालिका हुनाले बजारको समस्या देखिदैन। उत्पादन भएका मासु, दुध, फुल र तरकारी सहजै काठमाडौ पुऱ्याउन सकिन्छ। पशुपंक्षी विकास क्षेत्रको त्रिबर्षिय नतिजा सूचक तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

३.४ पशुपंक्षी विकासको नतिजा सूचक

अपेक्षित प्रतिफल	सूचक	चालू वर्ष २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८४/०८५
१) व्यवसायिक पशुपालनका लागि आवश्यक पूर्वाधारमा वृद्धि भएको हुनेछ।	दूध चिस्यान केन्द्र संख्या	८	२	१	२
	कृत्रिम गर्भाधान गराउने प्राविधिक संख्या	३	३	२	२
	पशु बध स्थल संख्या	-	१	१	२
	कार्यान्वयनमा रहेका मासु परीक्षण प्रयोगशाला संख्या	-	२		
	डाले घाँस नर्सरी संख्या	७	११	१६	१८

अपेक्षित प्रतिफल	सूचक	चालू वर्ष २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८४/०८५
२) पशुजन्य उत्पादन वृद्धि भएको हुनेछ।	व्यवसायीक दूध उत्पादन (लिटर) प्रतिदिन	३०७६	९८०	१०५०	१६५०
	दैनिक मासु उत्पादन (केजी)	१००	४००		
	दैनिक खसि बोका (केजी)	५०	४००		
	दैनिक हाँस कुखुरा (केजी)	२८००	२८५०	३३००	४४००
	दैनिक बंगुर (केजी)	६०	२३०	३७५	८१०
	राँगा		१००		
	माछा	२०	५०		
	अण्डा गोटा प्रतिदिन	३००	९००	७००	८००
३) पशु पंक्षिपालन व्यवसायको विस्तार भएको हुनेछ।	पशु फार्म, डेरीलगायतमा रोजगारी प्राप्त गरेको जनसंख्या	१७	३५	१५	२०
	गाई तथा भैंसी फार्म संख्या	३७	१६	१७	१८
	बाख्रा फार्म संख्या	२३	३८	३७	४६
	बंगुर फार्म संख्या	१२	२१	२६	३६
	बाख्रा स्रोत केन्द्र संख्या	१	२		
	कुखुरा स्रोत केन्द्र संख्या	१	२		
	ह्याचरी संख्या		२	१	
	कुखुरा फार्म संख्या	८४	४८	५६	७५
	डेरी संख्या	६	८	१२	१३
	दुग्ध सहकारी संख्या	३	९	१०	१२
	पशु सेवा प्राविधिक संख्या	७	४	४	४
	हाँस स्रोत केन्द्र		२		
४) मत्स्य पालन व्यवसायको विस्तार भएको हुनेछ।	मत्स्य फार्म संख्या	१	४		२
	व्यवस्थित माछा बिक्री केन्द्र		२		२
	माछा पकेट क्षेत्र		२	१	२
	माछा पालनमा सलग्न जनशक्ति	२	१६		

अपेक्षित प्रतिफल	सूचक	चालू वर्ष २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२ /०८३	२०८३ /०८४	२०८४ /०८५
५) पशु आहारमा बृद्धि भएको हुनेछ।	घाँस उत्पादन फार्म क्षेत्रफल रोपनी	१४	१३	२३	३४
	दैनिक पोषण दाना खपत कि.ग्रा. (कुखुरा, हाँस, गाई भैसी, वंगुर)	१९५०	३२५०	३५००	५१००

तालिका ३.५: पशु पंक्षी विकासको त्रिवर्षिक बजेट खाका

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख क्रियाकलाप	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
१	दुग्ध सहकारी चिस्यान केन्द्र प्रवर्द्धन अनुदान	४००	४००	४००	
२	पशु गर्भाधान केन्द्र स्थापना	१५०	०	०	
३	घाँस खेती विस्तारका लागि पशुपालन समूह तथा दुग्ध सहकारीलाई अनुदान	३२०	३२०	३२०	
४	खोर तथा गोठ सुधार अनुदान	२५००	२५००	२५००	
५	पशुपालन समूह वा फार्महरुलाई उन्नत जातका राँगा, बोकामा अनुदान	५००	५००	५००	
६	अगुवा पशुपालक कृषकलक्षियत आधुनिक तालिम (प्रदेशस्तरीय)	५०	५०	५०	
७	अगुवा पशुपालक कृषकलक्षियत अभिमूखीकरण तालिम	१००	१००	१००	
८	युवालक्षियत उन्नत गाई भैंसी पालन फार्म अनुदान	१०००	१०००	१०००	
९	पशुजन्य पदार्थ बजारीकरण कार्यक्रम	२००	२००	२००	
१०	उत्कृष्ट पशुपालन व्यवसायीलाई पुरस्कार	१५०	१५०	१५०	
११	गोष्ठी संचालन (पशु बीमा, बर्डफ्लु, स्वाइनफ्लु, सफादुध उत्पादन जुनोटिक्स रोग आदिको बारे)	२५०	२५०	२५०	
१२	पशु स्वास्थ्य परीक्षण तथा खोप शिविर	३००	३००	३००	
१३	मासु परीक्षण प्रयोगशाला स्थापनामा सहकार्य	०	२५०	०	
१४	नयाँ मत्स्य पोखरी निर्माण कार्यक्रम	३००	३००	३००	

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख क्रियाकलाप	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
१५	माछा भुरा अनुदान कार्यक्रम	१२५	१२५	१२५	
१६	पशु प्राविधिक तालिम तथा अन्य क्षमता विकास कार्यक्रम	२५०	२५०	२५०	
१७	पशु उपचार सेवा कार्यक्रम एकमुष्ठ	२००	२००	२००	
१८	पशु अन्वेष्ण, आउट व्रेक, रिपोटिङ, सिरम संकलन प्रयोगशाला प्रेषण कार्यक्रम	१००	१००	१००	
१९	पशु पंक्षी ल्याव स्तरोन्नती	१५०	१५०	१५०	
	कुल बजेट	७०४५	७१४५	६८९५	

३.१.३ उद्योग, बाणिज्य तथा व्यवसाय

उद्योग वाणिज्य र व्यवसायको माध्यमबाट गाउँको अर्थतन्त्रको विकास र स्थानीयस्तरमा रोजगारी तथा जीविकोपार्जनको प्रमुख माध्यमका रुपमा विकास गर्ने उद्देश्य गाउँपालिकाको रहेको छ। गाउँपालिकामा सम्भावना देखिएका केही उद्यम व्यवसायलाई प्रबर्द्धन गर्ने उद्देश्यले उद्योग वाणिज्य क्षेत्रको विकासको नतिजा खाका तयार गरिएको छ।

तालिका ३.६: उद्योग वाणिज्य तथा व्यवसाय क्षेत्रको नतिजा खाका

अपेक्षित प्रतिफल	सूचक	चालू आ.व. २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८२/०८३
१) स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगहरूको परिमाणत्मक वृद्धि र गुणात्मक विकास भएको हुनेछ।	लघु उद्यम संख्या		५	६	६
	घरेलु उद्योग संख्या		१	१	२
	साना उद्योग संख्या			१	
	मझौला उद्योग संख्या				
	गाउँबाट निकासी हुने प्रमुख औद्योगिक उत्पादनको प्रकार		५	७	९
	उद्योग ग्रामको संख्या		०	०	१

अपेक्षित प्रतिफल	सूचक	चालू आ.व. २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८२/०८३
२) उद्योगहरूको स्थापना र विकासमा स्थानीय तह, प्रदेश र संघीय सरकारको लगानी वृद्धि भएको हुनेछ।	उद्योग स्थापना र प्रवर्द्धनमा गाउँपालिकाको वार्षिक लगानी रकम (रु. करोड)		१	१	१
	उद्योग स्थापना र प्रवर्द्धनमा संघ र प्रदेश सरकारको वार्षिक लगानी रकम (रु. करोड)		२	३	४
३) व्यापार तथा व्यवसायको क्षेत्रमा लगानी र रोजगारी वृद्धि भएको हुनेछ।	सञ्चालित व्यापार व्यवसाय थप संख्या		५	१०	१२
	बजार केन्द्र संख्या		१	१	२
	व्यापार व्यवसायमा प्रत्यक्ष रोजगारी पाउने जनसंख्या		५०	७५	८०

तालिका ३.७: उद्योग वाणिज्य तथा व्यवसाय क्षेत्रको त्रिबर्षिय बजेट खाका

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
१	उद्यम विकास कोष स्थापना	०	५०००	५०००	
२	उद्योग सम्भाव्यता अध्ययन	०	५००	०	
३	औद्योगिक ग्राम स्थापना	०	०	३०००	
४	उद्यमीहरूका लागि अध्ययन भ्रमण	२००	२००	२००	
५	प्राविधिक सीप विकास तालिम	२००	२००	२००	
६	उद्योग प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१००	१००	१००	
७	लघु तथा साना उद्यमी प्रदर्शनी मेला	५००	५००	५००	
८	लघु उद्यमीहरुका लागि साझा सुविधा केन्द्र निर्माण	०	१०००	१०००	
९	व्यापारीहरुका लागि क्षमता विकास तालिम	५००	५००	५००	

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
१०	पर्यटकीय महत्वका स्थानहरूको संरक्षण तथा पुनर्निर्माण	८०००	५०००	५०००	
११	पर्यटकीय महत्वका स्थानहरूसम्मको पहुँच सडक मर्मत तथा निर्माण	०	१००००	१००००	
१२	वनभोज स्थल निर्माण	०	५००	२५००	
	कुल बजेट	९५००	२३५००	२८०००	

३.२ सामाजिक विकास क्षेत्र

३.२.१ शिक्षा

यस गाउँपालिकामा शिक्षा, स्वास्थ्य तथा पोषण, खेलकुद र सामाजिक कल्याणका क्षेत्रमा पर्याप्त प्रयासहरु भएका छन्। गाउँपालिकामा उच्च माध्यामिक शिक्षा अध्ययन गराउने शैक्षिक संस्थाहरुले १२ कक्षा सम्मको पर्याप्त सुविधा प्रदान गरिरहेको छ । गाउँपालिकाले स्वास्थ्य प्रवर्द्धनका क्षेत्रमा गरेको लगानी र प्रयासहरुले स्वास्थ्य सूचकहरु औसतमा देखिएका छन् । साक्षरता दर, औषत आयू, वाल मृत्यू दर, खानेपानी प्राप्त परिवार लगायतका सूचकहरु सामान्यतया राम्रो अवस्थामा रहेका छन् । बालवालिका, गरिब र पिछडिएको क्षेत्रका लागि गाउँपालिकाले पर्याप्त बजेट विनियोजन गरेको देखिन्छ ।

आवधिक विकास योजना र कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरणको आगामी तीन आर्थिक वर्षको अपेक्षित नतिजाको आधारमा तयार सामाजिक विकास तर्फको नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका ३.८: शिक्षा क्षेत्रको नतिजा खाका

अपेक्षित प्रतिफल	सूचक	चालू आ.व. २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८२/०८३
१) माध्यमिक तहसम्मको शिक्षाको गुणस्तरमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	माध्यमिक शिक्षा परीक्षा (SEE) तथा १२ को अन्तिम परीक्षामा २+ जि.पि.ए भन्दा बढि ल्याउने विद्यार्थी प्रतिशत	४८	५२	५५	६०

अपेक्षित प्रतिफल	सूचक	चालू आ.व. २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८२/०८३
	सामुदायीक क्याम्पस	१	१	१	१
	सामुदायिक मा.वि. (१२ कक्षा सम्म) विद्यालय संख्या		२	३	३
	सामुदायीक मा.वि. (१० कक्षा सम्म) विद्यालय संख्या		८	८	८
	सामुदायीक आधारभूत विद्यालय संख्या	३७	३७	३७	३७
	संस्थागत मा.वि. संख्या	-			
	संस्थागत आधारभूत विद्यालय संख्या	-			
	शिक्षण सिकाइ उपलब्धी दर प्रतिशत				
	१-५	६४	६६	७०	७५
	६-८	६२	६५	६७	६८
	९-१०	५५	५८	६०	६२
	११-१२	४६	४८	५०	५२
	विद्यार्थी टिकाउ दर प्रतिशत	९२	९३	९४	९४
	शिक्षा सेवा आयोग जस्ता सरकारी सेवामा स्थायी भएको थप जनशक्ति मा.वि., आधारभूत	४ ३०	६ ३२	८ ३३	९ ३४
	आधारभूत शिक्षण सिकाइ तालिमप्राप्त शिक्षक प्रतिशत	८५	९०	९५	९५
	आवश्यक मात्रामा विषय शिक्षक भएको मा.बि संख्या	३	४	५	६
	तालिमप्राप्त बाल शिक्षक प्रतिशत	८०	८५	९०	९२
	वाल विकास केन्द्र (थप)	२	१	१	१

अपेक्षित प्रतिफल	सूचक	चालू आ.व. २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८२/०८३
	विद्यालय खेल शिक्षकको संख्या (खेल शिक्षकको रुपमा तोकिएको)	१	१	१	१
	खेल शिक्षक	१	१	१	१
	विद्यालय सुधार योजना कार्यान्वयन भएका विद्यालय		२	४	६
	नेतृत्व विकास तालिम प्राप्त प्रअ भएका विद्यालय प्रतिशत	२	१०	१५	२०
२) व्यवसायिक शिक्षाको अवसरमा वृद्धि भएको हुनेछ।	प्राविधिकधार / सि.टि.ई. भि.टी. बाट समेत सम्बन्धन प्राप्त मावि संख्या	२	३	३	३
	व्यवसायिक तालिम केन्द्रको संख्या	०	१	१	१
	स्वरोजगार युवा (कुल घरधुरीको) प्रतिशत महिला पुरुष	०	५ १०	७ १२	८ १४
३) शैक्षिक पूर्वाधार र अतिरिक्त क्रियाकलापमा वृद्धि भएको हुनेछ।	हालको विद्यालयमध्ये उपयुक्त र पर्याप्त संख्यामा कक्षा कोठा, फर्निचर र घेराबार भएको विद्यालय प्रतिशत	३०	४०	४५	५०
	विज्ञान प्रयोगशाला, कम्प्युटर ल्याब तथा इन्टरनेट सुविधा भएको मावि संख्या	१०	२०	३०	४०
	खेल मैदान, खेल सामग्री तथा प्राथमिक उपचार सामग्रीको व्यवस्था भएका विद्यालय प्रतिशत		२५	५०	७५
	छात्रा मैत्री, बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री शौचालय भएका विद्यालय प्रतिशत	५५	६०	७०	८०

अपेक्षित प्रतिफल	सूचक	चालू आ.व. २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८२/०८३
	पानीको पर्याप्त व्यवस्था भएको विद्यालय प्रतिशत	६०	७०	८०	९०
	विद्यालयमा आयोजना हुने अतिरिक्त क्रियाकलापहरूको औसत वार्षिक संख्या	५	५	६	७
	स्थानीय पाठ्यक्रम लागु गरेका विद्यालय प्रतिशत	९८	१००	१००	१००
४) गाउँपालिका क्षेत्रमा स्थापित सबै विद्यालयमा शिक्षाको गुणस्तरमा सुधार आएको हुनेछ।	GIR class 1	१०५	११०	११०	११०
	NIR class 1	९८	१००	१००	१००
	GER आधारभूत (१-५)	११०	११०	११०	११०
	GER आधारभूत (६-८)	११५	११५	११५	११५
	NER आधारभूत (१-५)	९७	१००	१००	१००
	NER आधारभूत (६-८)	९४	१००	१००	१००
	NER मा.वि. (९-१०)	८५	१००	१००	१००
	NER उच्च मा.वि. (११-१२)	७५	१००	१००	१००
	ECDC	९५	१००	१००	१००

तालिका ३.९: शिक्षा विकास क्षेत्रको कार्यक्रम तथा बजेट खाका

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
१	कक्षा कोठा निर्माण	२०००	२०००	२०००	
२	विज्ञान प्रयोगशाला	२०००	२०००	२०००	
३	ई-हाजीरी उपकरण स्थापना	५००	५००	५००	

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
४	कम्प्युटर प्रयोगशाला	१५००	१५००	१५००	
५	खेलमैदान	२०००	२०००	२०००	
६	घेराबार निर्माण विद्यालय	२०००	२०००	२०००	
७	शौचालय निर्माण तथा मर्मत	३०००	३०००	३०००	
८	विद्यालयमा पानीको व्यवस्था	१५००	१५००	१५००	
९	विद्यालयमा इन्टरनेट जडान	३००	३००	०	
१०	लक्षित वर्गका विद्यालयमा छात्रावास निर्माण	०	३६००	०	
११	छात्राबास संचालन			२४००	
१२	विद्यालयमा खेलकुद सामग्रीको व्यवस्था	५००	५००	५००	
१३	फर्निचरको व्यवस्था	१५०	२००	२००	
१४	स्ट्रेचर प्राथमिक उपचारको साधनको व्यवस्था	५०	५०	५०	
१५	शिक्षकलाई तालिम	१५०	१५०	१५०	
१६	प्र.अ.तालिम (संस्थागत समेत)	५०	५०	५०	
१७	वि व्य स र पिटिएका पदाधिकारीको क्षमता विकास तालिम (५६ जना)	१५०	१५०	१५०	
१८	विद्यालय सुधार योजना (SIP) निर्माण तथा वार्षिक कार्यशाला	३५०	३५०	३५०	
१९	बाल शिक्षक तालिम	१००	१००	१००	
२०	लेखा तालिम	५०	५०	५०	
२१	खेल प्रशिक्षक व्यवस्था	५०	५०	५०	
२२	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	५०	५०	५०	
२३	शिक्षक पुरस्कार	२५	२५	२५	
२४	विद्यालय शिक्षा पुरस्कार	५०	५०	५०	

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
२५	फिङ्गर प्रिन्ट मेसिन	४५०	०	०	
२६	प्राविधिक धारको विद्यालय सञ्चालनका लागि शिक्षकको व्यवस्था	५००	५००	५००	
२७	अपाङ्ग तथा अशक्त हरुकोलागि छात्रबृत्ति	३००	३००	३००	
२८	स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण	५००	०	०	
	कुल बजेट	१८२७५	२०९७५	१९४७५	

३.२.२ युवा तथा खेलकुद विकास क्षेत्रको नतिजा, कार्यक्रम तथा बजेट खांका

विषयगत उद्देश्य : खेलकुदको विकासको माध्यमबाट युवाको चौतर्फी विकास गर्ने ।

तालिका ३.१०: खेलकुद विकास क्षेत्रको नतिजा खाका

अपेक्षित प्रतिफल	सूचक	चालू आ.व. २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८२/०८३
१) खेलकुदको पूर्वाधारको विकास भएको हुनेछ।	गाउँ स्तरीय खेलकुद मैदानको संख्या	१	२	३	३
	वडा स्तरीय खेलकुद मैदानको संख्या	-	८	८	८
	कभर्डहलको संख्या	-	०	०	१
	दक्ष प्रशिक्षकको संख्या	-	२	३	३
	राष्ट्रियस्तरका खेलाडीको संख्या	-	०	१	२
	खेलकुद मैदान भएका विद्यालयको संख्या	१	५	८	१०
२) खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि लगानी वृद्धि भएको हुनेछ।	खेलकुद क्षेत्रका लागि गा.पा.ले छुट्याएको वार्षिक बजेट (रु. लाखमा)	१२	२०	२५	३०
	खेलकुद क्षेत्रमा निजी लगानी (रु. लाखमा)	-			

अपेक्षित प्रतिफल	सूचक	चालू आ.व. २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८२/०८३
३) खेलाडी तथा प्रशिक्षकहरूको क्षमता विकास भएको हुनेछ ।	खेलकुद तालिमको संख्या	-	१	१	२
	नियमित रुपमा आयोजना गरिने खेलकुद प्रतियोगिताको संख्या (गाउँस्तरीय)	१	१	२	२
	गाउँस्तरीय कुल खेलाडीमध्ये महिलाको प्रतिशत	७	१०	१०	१२
४) युवाहरू उद्यमशील र सामाजिक काममा क्रियाशील भएका हुनेछन् ।	युवा उद्यमीहरूको संख्या	६५	७०	७५	८०
	सामाजिक कार्यमा संलग्न युवाक्लवहरुको संख्या	५	६	७	८

तालिका ३.११: युवा तथा खेलकुद विकासको कार्यक्रम तथा बजेट खाका

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यकालिन बजेट खर्च			कुल बजेट रु. हजारमा
		१	२	३	
१	गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता संचालन	२०००	२०००	२०००	
२	राष्ट्रिय स्तरको प्रशिक्षकबाट तालिम संचालन	८००	८००	८००	
३	कभर्डहल निर्माण	०	२५००	२५००	
४	खेलकुद मैदान निर्माण	०	१००००	१००००	
%	युवा तथा खेलकुद उपक्षेत्रको जम्मा	२८००	१५३००	१५३००	

३.२.३ स्वास्थ्य

विषयगत उद्देश्य : गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका बासिन्दाको स्वास्थ्य तथा पोषणको अवस्थामा उल्लेखनीय सुधार गर्ने

तालिका ३.१२ स्वास्थ्य क्षेत्रको नतिजा खाका

अपेक्षित प्रतिफल	सूचक	चालू आ.व. २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८२/०८३
स्वास्थ्य सेवाको पहुँच र गुणस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।	पाँच वर्षमुनिका कम तौलका बालबालिकाको प्रतिशत	०।८२	०।५	०।२५	०
	स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुति हुनेको प्रतिशत	७	१५	२०	२५
	स्वास्थ्य बिमा गरेका घरधुरी प्रतिशत	३५।७	४०	४५	५०
	टीटी खोप लिने गर्भवती महिलाको प्रतिशत	२२	३०	३५	४०
	आयुर्वेद सेवाबाट लाभान्वित जनसंख्या प्रतिशत	४।४	१०	२०	२५
	वर्षैभरि अटुट रुपमा निशुल्क प्रदान हुने औषधीहरू उपलब्ध हुने सरकारी स्वास्थ्य संस्था प्रतिशत	१००	१००	१००	१००
	जनस्वास्थ्य आपत्कालिन स्वास्थ्य, महामारी प्रतिकार्य योजना तयार भएका वाड स्तरका स्वास्थ्य संस्था	८	८	८	८
	परिवार नियोजनका साधनको उपयोग दर	१८५	१९०	१९५	२००
	दरबन्दीअनुसार पदपूर्ति प्रतिशत (डाक्टर, हेल्थ असिस्टेन्ट, नर्स)	२।४	१०	१५	२०
	महिला स्वास्थ्य स्वयसेविका संख्या	१०९	१०९	१०९	१०९
स्वास्थ्य पूर्वाधारमा सुधार भएको हुनेछ ।	स्वास्थ्य संस्थाको संख्या	११	११	११	११
	अस्पताल	१	१	१	१
	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	०			

अपेक्षित प्रतिफल	सूचक	चालू आ.व. २०८१ /०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२ /०८३	२०८३ /०८४	२०८२ /०८३
	हेल्थपोष्ट	८	८	८	८
	आयुर्वेद	१	१	२	२
	ग्रामीण सामुदायीक स्वा.इं	२	३	४	४
	खोप क्लिनिक	०	१	२	३
	सी.ई.ओ.सी. (अपरेशन सेवा) उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था	०		१	१
	भीसीटी केन्द्र संख्या	-			१
	टि.वि. उपचार केन्द्र	१०	१०	११	१२
	आफ्नै भवन भएका स्वास्थ्य संस्था	५	६	७	८
	कुल शैया	७	१०	१२	१५
	बर्थिङ सेन्टर (प्रसुति केन्द्र) संख्या	७	७	७	८
	नीजी अस्पताल	-			
	पोली क्लिनिक	-			
	औषधी पसल	-			
	विशेषज्ञ चिकित्कस सेवा	-			
	प्रयोगशाला भएक वडा संख्या	३	४	५	६
	उच्चस्तरीय प्रयोगशाला (गाउँ अस्पताल)				
विभिन्न स्वास्थ्य उपकरण	एक्स रे सेवा	१	३	५	६
	अल्ट्रासोनिक सेवा	१	२	४	६
	इसिजि सेवा	१	२	३	४
	इको सर्भिसेज सेवा	०	१	१	२

तालिका ३.१३ : स्वास्थ्य क्षेत्रको कार्यक्रम तथा बजेट खाका

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
	पहुँच र गुणस्तर वृद्धि				
१	बालस्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रम				
	क) थप गाउँघर क्लिनिक सञ्चालन	२००	२००	२००	
	ख) पोषण सम्बन्धी समुदायको लागि अभिमूखीकरण	२५०	२५०	२५०	
३	परिवार स्वास्थ्य तथा सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम	१५०	१५०	१५०	
४	रोग नियन्त्रण कार्यक्रम (क्षयरोग, कीटजन्य रोग)	१००	१००	१००	
५	अन्य नसर्ने रोगको रोकथाम उपचार कार्यक्रम	०	०	०	
६	नसर्ने रोग सम्बन्धी औषधि वितरण एकमुष्ठ	२००	२००	२००	
७	समुदायमा आधारित सन्तुलित खानपिन सम्बन्धित व्यवहार परिवर्तन बारे जनचेतना कार्यक्रम	३००	३००	३००	
८	निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर संचालन	१००	१००	१००	
९	पाठेघर सम्बन्धी वडा स्तरीय शिविर तथा जनचेतना अभिवृद्धि (पोष्टर, ब्रोसर)	३००	३००	३००	
१०	विद्यालयहरुमा निःशुल्क आँखा जाँच शिविर	३००	३००	३००	
११	स्वयम्सेविका प्रोत्साहन पुरस्कार (५ वर्ष, १ जना, १३ वडा)	३६	५४	५४	
१२	निःशुल्क आयुर्वेद तथा योग स्वास्थ्य शिविर हरेक वर्ष	२००	२००	२००	
१३	विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम (नसर्ने रोग, योगा, पञ्चकर्म सम्बन्धमा आयुर्वेदिक सचेतना कार्यक्रम	१००	१००	१००	
१४	स्वास्थ्यकर्मीका लागि क्षमता अभिवृद्धि तालिम	१००	१००	१००	
१५	धामी, झाँक्री तथा परम्परागत उपचारकहरुका लागि आधारभूत तालिम	५०	५०	५०	
१६	स्वास्थ्य कार्यक्रम समीक्षा	६०	६०	६०	
१७	स्वास्थ्य कार्यक्रम अनुगमन	५०	५०	५०	
	कार्यक्रम जम्मा	२४९६	२५१४	२५१४	

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
	स्वास्थ्य पूर्वाधार सुधार				
१	गाउँ अस्पताल निर्माण	०	१५०००	१५०००	
२	गाउँ अस्पतालका लागि उपकरण खरिद	०	०	१००००	
३	स्वास्थ्य चौकीहरूमा स्वास्थ्य उपकरण थप	४००	४००	४००	
४	स्वास्थ्य चौकीका लागि कम्प्युटर, कम्प्युटर टेवल तथा प्रिन्टर सेट	४००	४००	०	
५	औषधि खरिद, ढुवानी, भण्डारण	१५००	१५००	१५००	
६	एकीकृत गाउँ स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणाली स्थापना र संचालन	०	५००	०	
	स्वास्थ्य पूर्वाधार जम्मा	२३००	१७८००	२६९००	
		४७९६	२०३१४	२९४१४	

३.२.४ महिला, बालबालिका तथा दलित र लक्षित समुह

तालिका ३.१४ : महिला, दलित र लक्षित समुह क्षेत्रको नतिजा खाका

	सूचकहरु	चालू आ.व. २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८२/०८३
उद्देश्यः महिला सहभागितामा बृद्धि भएको हुनेछ।	गा.पा.मा शिक्षिकाहरुको प्रतिशत		३०	३५	४०
	महिला सहकारी संस्था संख्या थप			१	१
	उपभोक्ता समितिहरुमा महिला संयोजकको प्रतिशत	५	१५	२०	२०
	घर र जग्गा दुवैमा महिलाको स्वामित्व भएका घरधुरी प्रतिशत	-			
	राजनीतिक दलहरुको गाउँ समितिमा महिला प्रतिनिधित्व प्रतिशत	३३	३५	३५	३७
	किशोर सरह सरदर दिन विद्यालय उपस्थित हुने किशोरी प्रतिशत	१००	१००	१००	१००

	सूचकहरु	चालू आ.व. २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८२/०८३
प्रतिफल १ : लैंगिक हिंसाका घटनाहरु न्यून भएका हुनेछन् ।	घरेलु तथा लैंगिक हिंसाको उजुरी संख्या	४	३	२	१
	लैंगिक तथा घरेलु हिंसाविरुद्ध तालिम प्राप्त महिला, पुरुष संख्या	-	२	२	२
	लैंगिक तथा घरेलु हिंसाविरुद्ध संचालित अभियान संख्या	१५	१६	२०	२२
	विद्यालयहरुमा सचेतना कार्यक्रम संख्या	११	१२	१५	१५
	कानूनी सहायता समितिबाट सेवा प्रदान गरेको महिला संख्या	३	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार
प्रतिफल २ : आर्थिक स्रोतमा महिलाहरुको पहुँचमा बृद्धि भएको हुनेछ ।	ऋण वचत समूहमा आवद्ध महिला संख्या	-	-	-	-
	ऋण वचत समूह परिचालन भएका वडा वस्ती संख्या	-	-	-	-
	सहकारी संस्थामा आवद्ध महिला संख्या	१००	१२०	१२५	१३०
	महिलाद्वारा बचत रु. हजारमा				
	महिलाद्धारा ऋण लगानी रु. हजारमा				
	गरिव विरुद्ध महिला अभियान (०८०/८१ को)		१	१	१
	आय आर्जन सम्बन्धी तालिम प्राप्त महिला संख्या (०८०/८१ को)		५	१०	१२
प्रतिफल ३: विद्यालय विमुख किशोरीहरुले जीवनोपयोगी ज्ञान र सीप प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	जीवनोपयोगी तालिम प्राप्त गर्ने किशोरी संख्या		५	७	८
	किशोरी सूचना केन्द्र संख्या (विद्यालय)		८	८	८
	किशोरी समूह संख्या		५	७	१०
	अति विपन्न किशोरी शिक्षा तथा स्वास्थ्य सहयोग प्राप्त संख्या		१०	१५	१८
	किशोरी सीप विकास तालिम प्राप्त संख्या वार्षिक		५	१०	१२

	सूचकहरु	चालू आ.व. २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८२/०८३
प्रतिफल ४ : महिनावारीका समयमा हुने भेदभाव न्यून भएको हुनेछ।	महिनावारी समयमा भेदभाव भएका वस्ती संख्या		०	०	०
	महिनावारी विभेदमुक्त घोषणा भएका वडा वस्ती संख्या			१	१
	खानपानमा विभेद नगर्ने घरपरिवार प्रतिशत	७५	८०	९०	१००
	सरसफाई तथा स्वच्छता वारे सचेतना भएका घरपरिवार प्रतिशत	४०	५०	६०	७५
	स्यानीटरी प्याड वितरण गर्ने विद्यालय प्रतिशत	१००	१००	१००	१००
प्रतिफल ५: गा.पा.का विपन्न तथा दुर्गम क्षेत्रका महिलाको न्यायमा पहुँच बढेको हुनेछ।	पीडित महिला अस्थायी पुनर्स्थापना केन्द्र संख्या	०	०	१	१
	मनोसामाजिक परामर्श प्रदान गरिएका पीडित महिला संख्या	२६	३०	३५	४०
	रोकथाम सचेतना पाएका महिला प्रतिशत		२०	२५	३०
	मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी तालिम प्राप्त कर्मचारी संख्या	१५	१८	२०	२५
	पुर्नताजगि सहितको क्षमता अभिबृद्धि तालिम (जना)		१०	१२	१५
	पीडित महिलालाई कानूनी सहायता प्रदान गरिएको मुद्दा संख्या	आवश्यकता अनुसार			
	मेलमिलाप केन्द्र सञ्चालन तथा स्तरोन्नति		८	८	८
	प्यारालिगल वा निर्गानी समूह भएका वडा संख्या		२	३	४
	सक्रिय भएका प्यारालिगल वा निर्गानी समूह प्रतिशत				

	सूचकहरु	चालू आ.व. २०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२ /०८३	२०८३ /०८४	२०८२ /०८३
	पुनःस्थापना तथा समाजमा पुनर्एकीकरणका लागि वस्तुगत टेवा प्राप्त पीडित महिला संख्या		-	-	-
प्रतिफल ६: अपांगता भएका व्यक्तिहरुलाई समुदायमा आधारित पुनःस्थापना भएको हुनेछ।	सीप/क्षमता विकास तालिम प्राप्त संख्या	३५	४०	४२	४५
	सहायक सामग्री वितरण संख्या	६	७	८	९
	परिचयपत्र प्राप्त अपांग प्रतिशत	-	१००	१००	१००
	अपांगता भत्ता प्राप्त अपांग (पूर्ण अपांग) प्रतिशत आंसिक		१००	१००	१००
प्रतिफल ७ : जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिलाहरुको जीवन सहज तथा व्यवस्थापन	अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रम वार्षिक संख्या	१	१	१	१
	जेष्ठ नागरिक विश्रामस्थल (२५ जना क्षमताको)		१	१	२
	वार्षिक जेष्ठ नागरिक दिवश तथा सम्मान कार्यक्रम संख्या	१	१	१	१
	जेष्ठ नागरिक				
	विधुवा				
	एकल महिला				

तालिका ३.१५: महिला बालबालिका तथा लक्षित वर्गको कार्यक्रम तथा बजेट खाका

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
१	नयाँ संरचना, संविधान र देवानी संहिता सम्बन्धमा महिला समूहहरुलाई अभिमुखीकरण	२००	२००	२००	

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
२	नयाँ संरचनाअनुसार गाउँस्तरीय सञ्जाल (महिला, बालबालिका, एकल महिला, अपांग,ज्येष्ठ नागरिक र अन्य सीमान्तिकृत वर्ग) को पुनर्गठन, सञ्चालन र अभिमुखिकरण, अनुशिक्षण	४००	४००	२००	
३	दृष्टि विहिनको लागि गमनशिलता तालिम	८०	८०	८०	
४	अपाङ्गता भएकाहरूका लागि सीपमुलक तालिम	२५०	२५०	१००	
५	महिलाहरुको लागि व्यवसायिक तथा सीपमुलक तालिम	५००	५००	५००	
६	बाल क्लब पुनर्गठन र सञ्चालन	१००	१००	१००	
७	ज्येष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र निर्माण	०	०	२०००	
८	बाल क्लब स्तरीय प्रतियोगिता (खेलकुद र अतिरिक्त क्रियाकलाप समेत आदि)	१८००	१८००	१८००	
९	बाल अधिकार,बाल संरक्षण,बाल यौन दुर्व्यवहार, बाल श्रम सम्बन्धमा अभिमुखिकरण र अन्तक्रिया कार्यक्रम	१२००	१२००	१२००	
१०	बालविवाह न्यूनीकरण अभियान	१००	१००	१००	
११	बालमैत्री गापा घोषणा लागि पुर्वशर्त कार्यक्रमकोष	५००	१०००	०	
१२	अपाङ्गता तथा ज्येष्ठ नागरिक परिचय पत्र वितरण शिविर संचालन	६००	०	०	
१३	गाउँस्तरीय लैंगिक हिंसा न्यूनीकरण अभियान	२००	२००	२००	
१४	घरेलु हिंसा विरुद्धको वडास्तरीय अभियान	१००	१००	१००	
	अपाङ्गता भएका, अनाथ र हिंसा पिडितहरुका लागि पुनस्थापना कार्यक्रम (कोष)	०	५००	०	
१६	एकल महिला स्वाबलम्बन कार्यक्रमका लागि कोष	५००	५००	०	
१७	किशोर किशोरीहरुको लागि मनोपरामर्श तालिम	१००	१००	१००	
	जम्मा	६६३०	७०३०	६६८०	

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
	लक्षित वर्गको कार्यक्रम तथा बजेट				
१	विपन्न दलित बालबालिकाका विद्यालय पोशाक वितरण	२५०	२५०	२५०	
२	दलित लक्षित घरेलु हिँसा विरुद्धको तालिम	३००	३००	३००	
३	शौचालय नभएका लक्षित (दलित, जनजाति) समुदायको घरमा ५० प्रतिशत अनुदानमा पक्की शौचालय निर्माण	५००	१०००	१५००	
४	व्यवसायिक तथा सीपमुलक तालिम	१००	१००	१००	
५	दलित किशोर किशोरी शिक्षा कार्यक्रम वार्षिक	१५०	१५०	१५०	
	जम्मा	१३००	१८००	२३००	
	कुल जम्मा	७९३०	८८३०	८९८०	

३.३ पूर्वाधार विकास क्षेत्र

शिवपुरी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र पक्की तथा कच्ची सडक र पैदल मार्ग समेत रहेका छन् । संघीय राजधानी काठमाण्डौं पुग्नका लागि २२ किमि पक्की सडक रहेको छ भने वडा नं ८ को छहरेदेखि वडा नं १ को तलाखु सम्म करिब २४ किमि मध्य पहाडी लोकमार्ग यसै क्षेत्रमा रहेको छ। गाउँपालिकाका सबै वडाहरूमा सडक सुविधा पुगेको छ। सडक यातायातलाई वढी सहज र विश्वासिलो स्थानीय गराउन १३ वटा पक्की पुल बनी सकेका छन् भने केही निर्माण भइरहेको छ। गाउँपालिकाको केन्द्र शेरावगर देखि ८ वटै वडासम्म पुग्नकालागि कच्ची बाटोको ट्र्याक खोलिएको छ। टोखा छहरे सुरुङ्ग मार्ग प्रस्तावित रुपमा रहेको छ। यस गाउँपालिकाबाट काठमाण्डौ सम्म यातायातका लागि शिवपुरी यातायात प्रालिबाट २ वटा जीपहरू सञ्चालनमा रहेका छन । तलाखुबाट काठमाण्डौ जाने ४ वटा र १ वटा तलाखुबाट त्रिशुलीसम्म र सामाखुशीबाट वडा नं ६ को माझगाउँ सम्म ३ वटा गाडी सञ्चालन हुने गर्दछन् । यातायात क्षेत्रलाई व्यवस्थित गनै लागि गाउँ यातायात गुरुयोजना तयार भइसकेको छ।

भौतिका पूर्वाधार विकासको क्षेत्रमा यस गाउँपालिकाले लिएको उद्देश्य सहित सूचकहरुलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३.१६ : पूर्वाधार विकास क्षेत्रको नतिजा खाका

नतिजा	सूचक	चालू आ.व. ०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८२/०८३	०८३/०८४	०८२/०८३
विषयगत उद्देश्यः सडक, सफा उर्जा तथा आधुनिक संचारका साधन जस्ता भौतिक पूर्वाधारको दृष्टिले गाउँबासीको जीवन थप सहज भएको हुनेछ।	बाह्रै महिना यातायात चल्ने सडक जोडिएको वडा केन्द्र संख्या	६	७	८	८
	कालोपत्रे सडकले वडा केन्द्र जोडिएको वडा संख्या	५	६	७	८
	आफ्नै वडाबाट सार्वजनिक यातायात सेवाको प्रयोग गर्ने वडा संख्या	६	६	७	८
	उज्यालोको लागि सफा उर्जा प्रयोग गर्ने घरधुरी प्रतिशत				
	सडकवत्तिको व्यवस्था भएको कालो पत्रे सडकको लम्बाइ किमी	९०	१००	११०	१२०
	खानापकाउनको लागि पूर्ण रुपमा सफा उर्जा प्रयोग गर्ने घरधुरी प्रतिशत		५	७	१०
	मोवाइलको प्रयोग गर्ने घरधुरी प्रतिशत	१००	१००	१००	१००
	इन्टरनेटको प्रयोग गर्ने घरधुरी प्रतिशत		३०	४०	४५
प्रतिफल १ः सडक पूर्वाधारको गुणस्तर तथा परिमाणमा बृद्धि भएको हुनेछ।	कालोपत्रे तथा ढलान गरिएको सडकको लम्बाइ किमी	११।५८	१५	१८	२०
	अर्धपक्की सडकको लम्बाइ (ग्राभेल)	१०।१	१५	२०	२५
	बाह्रै महिना सवारीसाधन चल्न सक्ने सडकको लम्बाइ किमी	६।७	१५	२५	३०
	नाली सहितको सडकको लम्बाई किमी	५०।५८	६०	७५	९०
	मौसमी सडकको लम्बाई किमी	३१।८	४०	४५	५०
प्रतिफल २ः स्वच्छ खानेपानी को पहुँचमा बृद्धि भएको हुनेछ।	थप खानेपानी आयोजनाहरुको संख्या				
	नियमित संचालनमा आएका आयोजनाहरुको प्रतिशत	७०५	७५	८०	८५

नतिजा	सूचक	चालू आ.व. ०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८२/०८३	०८३/०८४	०८२/०८३
	धाराको पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी प्रतिशत	८०५	८२	८५	८७
	घरमै खानेपानी उपलब्ध भएको घरधुरी प्रतिशत	६०५	६५	६८	७०
प्रतिफल ३:: सम्भावित स्थानहरुमा व्यवस्थित वस्ती विकास सम्बन्धी पूर्वाधार तयार भएको हुनेछ।	वस्ति विकास सम्बन्धी विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार भएका सम्भावित स्थानहरुको संख्या	x	-	१	-
	वस्ति विकासका लागि सडक पूर्वाधार तयार भएका वस्तिविकासका स्थानहरुको संख्या	x		१	-
प्रतिफल ५. विद्युत तथा इन्टरनेट सेवाबाट सबै गाउँबासी लाभान्वीत भएका हुनेछन।	विद्युत सेवा पुगेको वडा संख्या	८	८	८	८
	विद्युत सेवाको उपभोग गर्ने घरधुरीको संख्या प्रतिशत	९९	१००	१००	१००
	इन्टरनेट सुविधा पुगेको घरधुरी प्रतिशत	६५	७०	७२	७५
प्रतिफल ६: गाउँभित्रको खोलाले कटान गरेका जग्गाहरुको नियन्त्रण भएको हुनेछ।	विभन्न खोला नाला भएका कटान तथा क्षति				
	तार, जाली तटबन्धको हालको अवस्था (कि.मि.)	०।२	।५	०।८	१
प्रतिफल ७: गाउँपालिकाकामा सबै विषयगत शाखा तथा वडा कार्यालय भवन भएको हुनेछ।	गाउँपालिका भवन	-	-	-	-
	वडा कार्यालय भवन	-	-	-	-
	स्वास्थ्य संस्था भवन	-	-	-	-
	कृषि तथा पशुस्वास्थ्य सेवा भवन	-	-	-	-

तालिका ३.१७: पूर्वाधार विकास क्षेत्रको कार्यक्रम तथा बजेट खाका

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
क)	सडक				
१	सडक कालोपत्रे	६००००	६००००	६००००	
२	सडक ग्राभेल	४००००	४००००	४००००	
३	सडक नाली निर्माण	२००००	२००००	२००००	
	जम्मा	१२००००	१२००००	१२००००	
ख.	खानेपानी तथा सरसफाई				
१	खानेपानी आयोजना निर्माण	२५००	२५००	२५००	
२	खानेपानी योजना मर्मत संभार	५०००	५०००	५०००	
३	खानेपानी उपभोक्ता समितिकोलागि संस्थागत विकास सम्बन्धी तालिम	५०	५०	५०	
४	स्वच्छ खानेपानी सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम वार्षिक	१००	१००	१००	
	जम्मा	७६५०	७६५०	७६५०	
ग	वस्ती विकास				
१	वस्ती विकास योजनाको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयारी	०	१०००	०	
	जम्मा	०	१०००	०	
घ)	फोहोर मैला व्यवस्थापन				
१	फोहोर मैला व्यवस्थापन केन्द्र	०	७५०	७५०	
२	फाहोर मैला व्यवस्थापनको लागि उपकरण खरिद	०	०	०	
३	फोहोर मैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम	१००	१००	१००	
	जम्मा	१००	८५०	८५०	
ङ)	विद्युत तथा उर्जा				
१	स्थानीय विद्युत वितरण कार्यक्रम				
२	सोलार जडान	१०००	१०००	१०००	

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
३	सुधारिएको चुल्हो प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२५०	२५०	२५०	
	जम्मा	१२५०	१२५०	१२५०	
	कुल जम्मा	१२९०००	१३०७५०	१२९७५०	

३.४ वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

यस गाउँपालिकामा वन क्षेत्रको पर्याप्त उपलब्धता, जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रमहरु, भूक्षया नियन्त्रणमा गरिएका प्रयासहरु, जलवायू परिवर्तन अनुकुलनमा जनचेतना आदिको कारणले गर्दा गाउँपालिकाको प्रयासहरुले आशातित परिणाम दिइरहेका छन् । गाउँपालिकाले भूक्ष्य नियन्त्रणका लागि वर्षेनी ठूलो मात्रामा कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिरहेको, रेडक्रस लगायतका संस्थासँग मिलेर विपद् व्यवस्थापनमा कार्य गरिरहेको, नदी तथा खोला आसपासका वस्तीहरुमा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन गरेको छ ।

तालिका ३.१८: वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रको नतिजा खाका

नतिजा	सूचक	चालू आ.व. ०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८२/०८३	०८३/०८४	०८४/०८५
उद्देश्य: गाउँवासीहरुको वन पैदावारको आवश्यकता दिगोरुपमा पूरा भई वन क्षेत्रबाट हुने आयमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	थप वन क्षेत्रको विकास वर्ग कि.मि.(%)		१	१	१
	झाडी क्षेत्र वर्ग कि.मि. (%)				
	चट्टानले ओगटेको क्षेत्र वर्ग कि.मि.(%)				
	पानी वहाव क्षेत्र वर्ग कि.मि. (%)				
	अन्य क्षेत्र वर्ग कि.मि. (%)				
	सामुदायिक वनमा आवद्ध जनसंख्या (%)		४०	५०	६०
	कवुलियती वनमा आवद्ध उपभोक्ता संख्या				
	जडिवुटी निकासी केजी				
प्रतिफल १ : गाउँ पालिकाको वन तथा जैविक विविधताको संरक्षण र विस्तार भएको हुनेछ।	थप सामुदायिक वन संख्या		१	१	१
	सामुदायिक वनको क्षेत्रफल हे.		१०	१०	१०
	कवुलियती वनको क्षत्रफल हे.			५	
	निजी वनको क्षेत्रफल हे.		२	२	३

नतिजा	सूचक	चालू आ.व. ०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८२/०८३	०८३/०८४	०८४/०८५
	सरकारी वनमा वार्षिक वृक्षारोपण हेल्थ	अभिलेख नभएको	५	५	५
	कृषि वन प्रणालीको विकास क्षेत्रफल हेल्थ	-	२	३	४
	वन डढेलो नियन्त्रण तथा प्रतिरोध योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन संख्या	-	२	२	२
	सडक तथा पैरोमा उतिस लगायत जातका विरुवा वृक्षारोपण (संख्या रु हजारमा)		४०	५०	६०
प्रतिफल २ : गा.पा.मा जडिवुटीको संरक्षण, खेती विस्तार तथा दिगो उपयोग भएको हुनेछ।	जडीवुटी खेती गरिएको क्षेत्रफल हे.	०	२	२	३
	जडिवुटी खेतीको व्यवस्थित नर्सरी संख्या	०	१	१	
	जडिवुटी खेती तथा प्रशोधन सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम पटक वार्षिक	०	१	२	२
प्रतिफल ३ : भू-क्षय नियन्त्रण भई कृषि भूमि तथा वन क्षेत्रको संरक्षण भएको हुनेछ।	घुम्ति चरिचरण सम्बन्धी व्यवस्थापन योजना तर्जुमा एवं कार्यान्वयन भएको सामुदायिक वन संख्या	-	२	३	३
	पशुलाई बाँधेर पाल्ने कृषकहरुको %	-	२०	२०	२५
	क्षतिग्रस्त उपजलाधार क्षेत्रको संरक्षण योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन भएको संख्या	-	१	२	२
	वार्षिक संरक्षण वृक्षारोपण विरुवा संख्या (हजारमा)	-	२	३	३
	वायोइन्जिनियरिङ्ग प्रविधिको विकास वर्ग मि.	-	५००	७००	१०००

नतिजा	सूचक	चालू आ.व. ०८१/०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८२/०८३	०८३/०८४	०८४/०८५
प्रतिफल ४ : वन समूहमा जलवायु परिवर्तनका असर तथा अनुकूलनका उपाय वारे जानकारी भएको हुनेछ।	सा.व.को कार्ययोजनामा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रावधानहरु समावेश भएको सामुदायिक वन संख्या	-	२	३	४
	जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन सम्बन्धी क्षमता विकास भएको सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति संख्या	-	२	३	४
प्रतिफल ५: विपद् पूर्वतयारी को लागि आवश्यक संयन्त्र तथा सामग्रीको व्यवस्थापन भएको हुनेछ।	विपद् उद्दार सामग्री भण्डारण कोठा वा भवन	१		१	
	विपद् उद्दार कार्यको लागि वजेट विनियोजन (रु हजारमा)		१०००	१५००	२०००
	गाउँ विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन	१	१		
	वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन	०	१	५	७
	विपद् उद्दार टोली संख्या		५	५	१०

तालिका ३.१९: वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रको कार्यक्रम तथा बजेट

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
	क) वन विकासका कार्यक्रमहरू				
१	स्थायी नर्सरी निर्माण (७५ हजार बिरुवा क्षमता भएको)	५००	५००	५००	
२	विरुवा उत्पादन (बहुमुल्य काठ जन्य, डालेघाँस, सौन्दर्य प्रजाती)	५००	५००	५००	
३	सडक किनार वृक्षारोपण	१०००	१०००	१०००	
४	बगैंचा निर्माण र वृक्षारोपण	५००	५००	५००	
५	आतिक्रमण भएको वन क्षेत्रको व्यवस्थापन	२००	२००	२००	
६	राष्ट्रिय तथा सामुदायिक वनको सीमाङ्कन तथा वन संरक्षण	२००	२००	२००	

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
७	मध्यवर्ती वन क्षेत्रमा जैविक विविधता संरक्षण तथा प्रवर्द्धन	२००	२००	२००	
८	जडीबुटी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	५००	५००	५००	
	जम्मा	३६००	३६००	३६००	
ख) आयमूलक कार्यक्रम					
१	गैह्र काष्ठ उद्योग स्थापना र सञ्चालन	२०००	२०००	२०००	
२	जाडीबुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापन र संचालन	१०००	१०००	१०००	
३	जडिबुटी क्षेत्र पहिचान, विकास, संरक्षण र खेती	३००	३००	३००	
५	सामुदायिक वन क्षेत्र, कबुलियती बनको रुपमा (सामुहिक भूँइघाँस, जडीबुटी खेती) समूहगत रुपमा	५००	५००	५००	
जम्मा		३८००	३८००	३८००	
ग. संस्थागत विकास तर्फ					
१	सावउसको लागि लेखा तथा अभिलेख व्यवस्थापन तालिम	५००	५००	५००	
२	सामुदायिक वन व्यवस्थापन स्थलगत अभ्यास	१५००	१५००	१५००	
३	वातावरण दिवस	५०	५०	५०	
४	वन्य जन्तु संरक्षण सम्बन्धी प्रचार प्रसार	४००	४००	४००	
	संस्थागत जम्मा	२४५०	२४५०	२४५०	
	वन क्षेत्रको जम्मा	९८५०	९८५०	९८५०	
घ) वातावरण तथा विपद्व्यवस्थापन					
१	पहिरो रोकथाम	५०००	५०००	५०००	
२	जोखिमपूर्ण सडकमा बायोइन्जिनियरिङ	५०००	७५००	७५००	
३	पानी मुहान संरक्षणको लागि चेतनामुलक कार्यक्रम	६५	६५	६५	
४	जोखिमपूर्ण क्षेत्रमा वृक्षारोपण तथा बायोइन्जिनियरिङ	२०००	२०००	२०००	
५	बाढी पहिरोबाट क्षति भएका कुलोको तत्कालिन मर्मत संभार	२०००	२०००	२०००	
६	विपद् पूर्वतयारी योजना निर्माण (पालिका तथा वडास्तरीय)	५००	०	०	
७	विपद् व्यवस्थापन कार्यदल गठन	५००	०	०	

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल बजेट रु हजारमा
		१	२	३	
८	विपद्को समयमा बस्नको सामुहिक आवास निर्माण	४०००	४०००	४०००	
९	आपत्कालीन उद्दार सामग्रीको व्यवस्था	१०००	१०००	१०००	
१०	कृत्रिम अभ्यास तालिम	५००	५००	५००	
११	प्राथमिक उपचार तालिम	४००	४००	४००	
१२	समुदायमा आधारित पूर्व सूचना प्रणाली स्थापना	०	५००	०	
१३	एम्बुलेन्स	५०००	०	०	
१४	बारुण यन्त्र	०	७०००	०	
१५	एम्बुलेन्स तथा बारुण यन्त्र व्यवस्थापन	१०००	१०००	१०००	
१६	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन जम्मा	२६९६५	३०९६५	२३४६५	

३.५ संस्थागत विकास क्षेत्र

गाउँसभा र कार्यपालिकाबाट शिक्षा, सहकारी ऐन लगायत एफएम रेडियो संचालन, 'घ' वर्गको निर्माण व्यवसाय दर्ता, र अपाङ्ग परिचय पत्र वितरण कार्यविधि लगायत कार्य सम्पादन र सेवा प्रवाह सम्बन्धी १६ वटा ऐन, नियम र कार्यविधि तर्जूमा भई कार्यान्वयनको अवस्थामा रहेका छन् । सहभागितामूलक योजना तर्जूमा प्रक्रिया मार्फत नागरिकको समेत सहभागितामा योजना तर्जूमाको अभ्यास गरी सभाबाट स्वीकृत बजेट तथा नीति कार्यक्रमलाई बजेट पुस्तिका, वेवसाइट र सूचना पाटी, नागरिक वडा पत्र मार्फत सार्वजनिक गर्ने गरिएको छ ।

सरकार संचालन र सेवा प्रवाहलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिका र संघीय सरकारको लगानीमा गाउँ कार्यपालिका भवन निर्माण भैसकेकोछ । वडा नं. ४ र ८ को वडा कार्यालय, कृषि उपज केन्द्र, वडा नं. १ को वडा कार्यालय रहेको छ । वडा नं. ३, ५, ६ र ७ को वडा कार्यालयको नाममा जग्गा रहेको छ । कार्यालयमा २ वटा ४ पाङ्ग्रे सवारी साधन, २५ थान मोटरसाईकल छन् । साथै समायोजन प्रक्रियासँगै हाल गाउँपालिकमा समेत २५ जना कर्मचारी कार्यरत रहेका छन् ।

स्थानीय तहको योजना तर्जूमा नमूना दिग्दर्शनको व्यवस्था अनुसार गाउँपालिकाको विषयगत वस्तुस्थिति झल्कने विवरण सहितको वस्तुस्थिति विवरण तयार भई गाउँपालिकाको समष्टिगत आर्थिक सामाजिक विकासको लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति तथा रणनीतिक कार्यक्रम कार्यक्रम सहितको आवधिक योजना तर्जूमासँगै अद्यावधिक गरिएको छ । वार्षिक बजेट तथा योजना तर्जूमा टोलवस्तीबाट शुरु गर्ने योजना तर्जूमाा प्रक्रियामा सेवाग्राही नागरिक र नागरिक समाजका प्रतिनिधिको समेत सहभागिताको व्यवस्था गरिएको छ । गाउँपालिकाको मुख्य लगानीको क्षेत्रको रुपमा रहेको सडक तथा यातायातलाई मापदण्ड सहित प्राथमिकता

अनुसार व्यवस्थित रुपमा संचालन गर्न यातायात गुरुयोजना तर्जूमा र स्वीकृत भई कार्यान्वयनको चरणमा रहेको छ। यसैगरी विकास लगानीको अर्को प्रमुख क्षेत्रको रुपमा रहेको खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी गुरुयोजना तर्जूमाको चरणमा रहेको छ। संचालित आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रक्रिया अनुगमनको कार्य हुने गरेको छ।

गाउँपालिका कूल आय बजेटमा आन्तरिक श्रोतको योगदान करिब २ प्रतिशत रहेकोमा आन्तरिक आयका क्षेत्रको संभाव्यता विश्लेषण गरी सुधारका कार्य संचालन गर्न आगामी ३ वर्षको प्रक्षेपणसहितको राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनको चरणमा रहेको छ।

तालिका ३.२०: संस्थागत विकास क्षेत्रको नतिजा खाका

नतिजा	सूचक	चालू आ.व. २०८१ /०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२ /०८३	२०८३ /०८४	२०८४ /०८५
उद्देश्य: पालिकावासीहरुले पारदर्शी, जवाफदेही एवं समावेशी ढंगले सेवा पाएका हुनेछन्।	लक्षित समुदायमा लगानीको प्रतिशत		१५	१५	२५
	गाउँपालिका स्तरीय सबै निकायबाट हुने सार्वजनिक सुनुवाईको संख्या		१	१	१
	स्थानीय तहमा प्राप्त जन गुनासो/उजुरी मध्ये समाधान/व्यवस्थापन गरिएका प्रतिशत		५०	६०	७५
	टोलफ्रि टेलिफोन सञ्चालन संख्या				
	पालिकाका सबै शाखामा कर्मचारी दरवन्दी पूर्णता प्रतिशत				
	पालिकाको कार्यक्रम आयोजना सम्पन्न दर	८०	८५	९०	९०
	इ-गभर्नेन्स मार्फत सेवा प्रदान				
	गाउँपालिकाका सबै सामुदायिक विद्यालयहरुमा ई-हाजीरीको व्यवस्था (विद्यालय संख्या)	१७	३०	३	-

नतिजा	सूचक	चालू आ.व. २०८१ /०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२ /०८३	२०८३ /०८४	२०८४ /०८५
प्रतिफल १ : सबै शाखामा रिक्त रहेका दरबन्दी पूर्ति भएको हुनेछ।	प्राविधिक कर्मचारी प्रतिशत		१०	१५	२०
	अप्राविधिक कर्मचारी प्रतिशत		९०	८५	८०
	वडा सचिव पूर्ति संख्या		३	५	५
प्रतिफल २: गुनासो व्यबस्थापन तथा सार्वजनिक सूचना प्रवाहमा प्रभावकारी र पारदर्शी रुपले सेवा प्रदान हुनेछ।	१. उपभोक्ता समिति गठन तथा परिचालन				
	२. नियमित अनुगमन,	भएको	३	३	३
	३. सार्वजनिक सूचना रेडियोबाट प्रसारीत		१	१	१
	४. टोल फ्रि सम्पर्क नं. संख्या	०			१
	५. डिजिटल हाजिरी प्रणाली जडान	०	१	१	१
	६. नोटिसबोर्ड सेवा जडान संख्या	१	५	५	५
	७. सेवा केन्द्र बिस्तार	०	१		
प्रतिफल ३: कार्यरत कर्मचारीहरु आफ्नो जिम्मेवारी प्रति सचेत रही कर्तव्य पालना गरेका हुनेछन।	१. नियमित कार्यालय/फाँट सञ्चालन २. नागरिक वडा पत्र देखिने ठाउँमा स्थापना ३. आयोजनाका सूचना पाटी, ४. नियमित अनुगमन ५. सार्वजनिक परिक्षण, ६. सार्वजनिक सुनुवाई		भएको	भएको	भएको
प्रतिफल : ४ लक्षीत वर्गलाई विनियोजित गरिएको रकम निर्दिष्ट क्षेत्रमा खर्च भई नतिजा प्राप्त भएको हुनेछ।	बजेट विनियोजन भएको, योजना प्राथामिकता सुची अनुसार कार्यान्वयन भएको।		भएको	भएको	भएको

नतिजा	सूचक	चालू आ.व. २०८१ /०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२ /०८३	२०८३ /०८४	२०८४ /०८५
प्रतिफल : ५ जन सहभागितामा वृद्धि भई सबै वर्ग, लिगं तथा समुदायमा अपनत्वको भावनाको विकास भएको हुनेछ।	१. समावेशी उपभोक्ता समित गठन, २. निर्णय प्रक्रियामा समावेशी प्रतिनिधित्व, ३. सेवा प्रवाहमा सहज पहुँच	३० प्रतिशत	३०	३०	४०
प्रतिफल : ६ सबै तहका योजना प्रक्रिया र अनुगमन प्रणाली सुदृढ भएको हुनेछ।	१. मागमा आधारित बजेट विनियोजन	२० प्रतिशत	३०	३०	४०
	२.अनुगमन गरिएका आयोजनाको				
	३. अनुगमन निर्देशिका तयारी तथा पालना				
	४. पालिकामा आवधिक योजना अनुसार वार्षिक योजनाको कार्यान्वयन				
प्रतिफल : ७ राजश्वको दायरा फराकिलो भई प्राप्त राजश्वको उचित व्यवस्थापन गर्दै स्थानीय सरकारको स्रोत सशक्तिकरण हुनेछ।	राजश्व संकलनको स्रोत अध्यायन तथा पहिचान,		भएको	भएको	भएको
	संकलन तथा परिचालन निर्देशिका कार्यान्वयन		हुने	हुने	हुने
	कुल आयको उत्पादनसिल क्षेत्रमा लगानी प्रतिशत		२०	२५	२५
	आन्तरिक आयको बृद्धि प्रतिशत		२०	२५	३०
प्रतिफल : ८ बालमैत्री, वातावरणमैत्री, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणको प्रवर्द्धन भएको हुनेछ ।	बालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन भएका वडा संख्या	०			
	वालमैत्री वडा घोषणा संख्या	०			
	वातावरणमैत्री स्थानीय शासन वडा घोषणा संख्या	०			

नतिजा	सूचक	चालू आ.व. २०८१ /०८२ को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८२ /०८३	२०८३ /०८४	२०८४ /०८५
प्रतिफल : ९ आवश्यक सवारी साधन तथा अन्य मेशिनरी सामानहरु उपलब्ध भएको हुनेछ ।	गाउँपालिकामा सवारी साधन संख्या मोटरसाइकल, गाडी, जि.पि.एस., फोटोकपि मेशिन, लेवल मेशिन, थेडोलाइट, प्रिन्टर, नेटवर्किङ सर्भर इक्यूमेन्ट, वैकल्पिक उर्जा (सोलर), टाइफर मेशिन	आवश्यकता अनुसार भएको			
प्रतिफल : १० स्थानीय सरकारको कार्य सम्पादन मापन मुल्याङकनमा उल्लेख्य प्रगति भएको हुनेछ।	लिजाको कार्यान्वयन र लिजामा सफलताको प्रतिशत		भएको ७५ %	भएको	भएको
प्रतिफल ११: सुदृढ समन्वय तथा उपलब्धिमूलक कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको हुनेछ	समन्वय भई कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन भएको संख्या		१	२	२
	श्रोत समायोजन भएको मात्रा				
प्रतिफल १२: खुला दिसामुक्त तथा पूर्ण सफाइयुक्त पालिका घोषणा भई दिगो सरसफाईतिर उन्मुख भएको हुनेछ।	खुला दिशामुक्त	घोषणा भएको			
	पूर्ण सरसफाई	नभएको		हुने	
प्रतिफल १३: पालिका स्तरिय कार्यालयहरुले सूचना प्रविधि प्रयोग गरेका हुनेछन् ।	प्राविधिक जनशक्ति प्रतिशत	२०	३०		
	प्राविधिक सामग्री प्रयोग गर्नेको प्रतिशत	५	३०		
	फाइलको सट्टा कम्प्यूटर प्रयोग गरिएको प्रतिशतमा	१०	३०	४०	५०

तालिका ३.२१ : संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रको कार्यक्रम तथा बजेट खाका

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	मध्यमकालीन बजेट खर्च			कुल लागत रु हजारमा
		१	२	३	
१	वडा कार्यालय भवन	८०००	८०००	८०००	
२	गापा कार्यालय उपकरण	०	५००	०	
३	वडा कार्यालय उपकरण तथा फर्निचर	५००	५००	५००	
४	सवारी साधन गापा	०	४५००	०	
५	इन्टरनेट तथा सूचना प्रविधि व्यवस्थापन (गापा तथा वडा)	५००	०	०	
६	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको लागि तालिम	१००	१००	१००	
७	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन तालिम	२००	२००	२००	
८	अनुगमन तथा मुल्याँकन कार्यक्रम	५००	५००	५००	
९	सार्वजनिक सुनुवाई तथा लेखा परीक्षण	२००	२००	२००	
१०	ऐन नियमहरुको निर्माण	१००	१००	१००	
	जम्मा	१०१००	१४६००	९६००	

३.५.१ पालिकास्तरीय गौरवका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु

तालिका ३.२२ पालिका गौरबका आयोजनाहरुको कार्यक्रम तथा बजेट खाका

क्र. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	३ वर्षको जम्मा लक्ष्य					कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत रु हजारमा			कुल लागत रु हजारमा
		इकाई	परिमाण	१	२	३	१	२	३	
१	शिवपुरी कृषि सडक	किमी	९	३	३	३	४००००	४००००	४००००	
२	आधुनिक तथा अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम	वटा	१	१	१	१	५०००	५०००	५०००	
३	विशेष क्षेत्र आय आर्जन कार्यक्रम (बसाई सराइ भइजाने क्रम धेरै भएको कार्यक्रम)	वटा	११	३	४	४	२५००	२५००	२५००	
४	व्यवस्थित प्राविधिक धारको विद्यालय सञ्चालन	वटा	१	१	१	०	२५०००	२५०००	०	
	कुल जम्मा						७२५००	७२५००	४७५००	

परिच्छेद चार :

विषयगत खर्चको सांकेतिकरण

४.१ दिगो विकास लक्ष्य साङ्केतीकरण

गाउँपालिकाको आ.व. ०८१।०८२ को वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमलाई दिगो विकास लक्ष्य बमोजिम खर्च शीर्षक तथा उपशिर्षकहरुको क्लष्टरीङ गर्दा आगामी तीन आर्थिक वर्षको व्यय अनुमान तथा प्रक्षेपण तलको तालिकामा देहाय वमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ। कुल व्ययलाई लक्ष्य अनुसार बाँडफाँड गरेर कुल व्ययमा सम्बन्धित विषयको अनुपात समेत प्रतिशतमा देखाइएको छ।

तालिका ४.१ : दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट प्रक्षेपण (रु. हजारमा)

सङ्केत नम्बर	दिगो विकास लक्ष्य	आयोजना/ कार्यक्रम	२०८१/८२ को अनुमान		२०८२/८३ को प्रक्षेपण		२०८३/८४ को प्रक्षेपण	
			रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	गरिबीको अन्त्य	६६	४३६२२	७।२९	५०१६५	७।३६	५७६९०	
२	शुन्य भोकमरी	६६	४१६६७	६।९६	४७९१७	७।०३	५५१०५	
३	स्वस्थ्य जीवन	७०	६९२८१	११।५८	७९६७३	११।७०	९१६२४	
४	गुणस्तरीय शिक्षा	१००	२११२८७	३५।३०	२४२९८०	३५।६७	२७९४२७	
५	लैंगिक समानता	४४	१५४३९	२।५८	१७७५५	२।६१	२०४१८	
६	सफा पानी, सरसफाइ र स्वच्छता	२४	८२५०	१।३८	९४८८	१।३९	१०९११	
७	आधुनिक उर्जामा पहुँच	२	३०	०।०१	३५	०।०१	३४	
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि र मर्यादित काम	६५	२२७०७	३।७९	२४९७८	३।६७	०	

सङ्केत नम्बर	दिगो विकास लक्ष्य	आयोजना/ कार्यक्रम	२०८१/८२ को अनुमान		२०८२/८३ को प्रक्षेपण		२०८३/८४ को प्रक्षेपण	
			रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
९	उद्योग, नविन खोज र पूर्वाधार	१५	६६२८	१।११	७२९१	१।०७	८०२०	
१०	असमानता न्यूनीकरण	१७	५३५०	०।८९	५८८५	०।८६	६४७४	
११	दिगो शहर र समुदाय	११८	१०५२२०	१७।५८	११५७४२	१६।९९	१२७३१६	
१२	दिगो उपभोग र उत्पादन	३९	२३५०२	३।९३	२७०२७	३।९७	२९७३०	
१३	जलबायु परिवर्तन अनुकुलन	४०	३०११५	५।०३	३४६३२	५।०८	३८०९५	
१५	जमीन माथिको जीवन	२	७००	०।१२	८०५	०।१२	८८६	
१६	शान्ति तथा न्यायपूर्ण र सशक्त समाज	१७	६६३४	१।११	७६२९	१।१२	८३९२	
१७	दिगो विकासका लागि साझेदारी	१०	८०४०	१।३४	९२४६	१।३६	१०१७१	
	जम्मा	६९५	५९८४७२	१००।	६८१२४८	१००।००	७४४२९२	

उल्लेखित तालिकामा विश्लेषण गर्दा १७ वटा विश्वव्यापी दिगो विकास लक्ष्यहरु मध्ये नेपालको सन्दर्भमा सामुद्रिक पहुच नभएकोले लक्ष्य नम्बर १४ उपर खासै कार्यक्रम र प्रयासहरु भएको देखिँदैन। बाकी १६ वटा लक्ष्यहरु मध्ये सवैभन्दा धेरै कार्यक्रम लक्ष्य नम्बर ११ मा राखिएको छ, जसमा ११८ वटा कार्यक्रम रहेका छन्। तर बजेटको आकार भने लक्ष्य नम्बर ४ मा सवैभन्दा बढी रहेको छ, जसमा १०० वटा कार्यक्रम अन्तर्गत कुल बजेटको भोलुम ३५ प्रतिशत हाराहारी रहेको छ। त्यसैगरी कार्यक्रमको संख्याका हिसाबले लक्ष्य नम्बर ३ अर्थात स्वस्थ जीवनमा ७० वटा रहेको छ भने लक्ष्य नम्बर १,२ मा ६६ वटा ६६ वटा रहेको छ।

४.२ जलवायू साङ्केतीकरण

गाउँपालिकाको समग्र खर्च तथा बजेट र कार्यक्रमलाई जलवायू परिवर्तन न्यूनीकरण तथा अनुकुलनका दृष्टिले खर्च शिर्षक तथा कार्यक्रमहरुको क्लष्टरीङ गरेर आगामी तीन आर्थिक वर्षको व्यय अनुमान तथा प्रक्षेपण तलको तालिकामा देहाय वमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ। कुल कार्यक्रम संख्यालाई जलवायूको सान्दर्भिकता

परीक्षण गरेर सोही वमोजिम साङ्केतीकरण गरी त्यसको भार नतिजा प्राप्त गरिएको छ। यसमा सोझो सम्बन्ध भएकालाई अति सान्दर्भिक, सामान्य सम्बन्ध भएकालाई सान्दर्भिक र जलवायू परिवर्तन सम्बन्धमा कुनै सरोकार नभएकालाई तटस्थ गरी सोही अनुसार बाँडफाँड गरेर कुल कार्यक्रम संख्यामा वर्गीकृत अनुपात समेत प्रतिशतमा देखाइएको छ।

तालिका ४.२ : जलवायू साङ्केतीकरणका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट प्रक्षेपण (रु. हजारमा)

वाताविणीय संकेत	**योजना संख्या**	२०८१/२०८२	२०८२/०८३	२०८३/०८४	०८४/०८५	**३ वर्षको जम्मा**	**बजेट अनुपात**
उच्च सान्दर्भिक	१०६	१२३६५४	१३८४९२।४८	१५५१११।५८	१७०६२२।७४	४६४२२६।७९	२०।६६
सान्दर्भिक	२१४	२९६००७	३३१५२७।८४	३७१३११।१८	४०८४४२।३०	१११२८१।३२	४९।४६
तटस्थ	२८५	१७८८११	२००२६८।३२	२२४३००।५२	२४६७३०।५७	६७१२९९।४१	२९।८८
जम्मा	६९५	५९८४७२	६७०२८८।६४	७५०७२३।२८	८२५७९५।६०	२२४६८०७।५२	१००

उल्लेखित तालिकामा दिइए बमोजिम अति सान्दर्भिकमा २०.६६ प्रतिशत, सामान्य सान्दर्भिकमा ४९.४६ प्रतिशत र तटस्थमा २९.८८ प्रतिशत आयोजना कार्यक्रमहरु रहेको देखिएको छ। सोही वमोजिम जलवायू साङ्केतीकरण गरिएको छ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची १ :

मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा सम्बन्धी कार्यदल

क्र.सं.	नाम थर	पद	जिम्मेवारी
१		प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	- संयोजक
२		प्रमुख, प्रशासन शाखा	- सदस्य
३		प्रमुख राजस्व शाखा	- सदस्य
४		प्रमुख, सहकारी शाखा	- सदस्य
५		प्रमुख, पशु शाखा	- सदस्य
६		प्रमुख, कृषि शाखा	- सदस्य
७		लेखा शाखा, स.ले.पा.	- सदस्य
८		प्रखुम, पूर्वाधार शाखा	- सदस्य
९		प्रमुख, महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण शाखा	- सदस्य
१०		प्रमुख, जिन्सी उपशाखा	- सदस्य
११		प्रमुख, सूचना तथा प्रविधि शाखा	- सदस्य
१२		रोजगार संयोजक	- सदस्य
१३		योजना अधिकृत	- सदस्य-सचिव

अनुसूची २ :

मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन

अनुसूची ३ :

तीन आर्थिक वर्षको कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट खर्चको प्रक्षेपण र साङ्केतीकरण

क्र. सं.	कार्यक्रम, आयोजना	आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			आ.व. २०८२/८३			साकेतीकरण		
		कुल	चालू	पूँजीगत	कुल	चालू	पूँजीगत	कुल	चालू	पूँजीगत	दिगो विकास	लैंगिक	जलवायु
आर्थिक विकास													
सामाजिक विकास													
पूर्वाधार विकास													

क्र. सं.	कार्यक्रम, आयोजना	आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			आ.व. २०८२/८३			साकेतीकरण		
		कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	दिगो विकास	लैंगिक	जलवायु
वन, वातावरण र विपद् व्यवस्थापन													
संस्थागत विकास र सुशासन													

अनुसूची ४ :

मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यशालाको उपस्थिति विवरण

अनुसूची ५ :

मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा क्रममा आयोजित कार्यक्रमका तस्विरहरू